

Tisztelt _____ Járásbíróság!

Alulírott **dr. Bárdos Gergely ügyvéd** (1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/2., Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda, Telefon: +36-1-783-35-78, Fax: +36-1-783-25-76, e-mail: gergely.bardos@gmail.com) _____ (_____. szám alatti lakos) *I. r. felperes* és _____ (_____. szám alatti lakos) *II. r. felperes* képviseletében (meghatalmazások korábban csatolva) az _____ (_____.) *alperes* által kezdeményezett és _____ . ügyszám alatt folyamatban lévő peres eljárásban az alábbi

**e l ő z e t e s   d ö n t é s h o z a t a l i   e l j á r á s
k e z d e m é n y e z é s e   i r á n t i   k é r e l m e t**

terjesztem elő.

A korábban előadott kérelmeinket és jogi indoklásainkat változatlanul fenntartjuk!

A Pp. 155/A. §-a alapján kérjük a t. Bíróságot, hogy kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást az Európai Unió Bíróságán! Előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése esetére a Pp. 155/A. § (2) bekezdése értelmében az előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig a per felfüggesztésének van helye!

I. KÉRDÉSEK

Az előzetes döntéshozatali eljárás keretében az alábbi kérdéseket kérjük feltenni az Európai Unió Bíróságának.

1. *Tekintettel különösen arra, hogy amennyiben a szerződés elsődleges tárgyának meghatározása tisztességtelenné minősül, akkor az a szerződés teljes (és nem részleges) érvénytelenségét eredményezi a 93/13 EKG irányelv 6. cikk (1) bekezdése értelmében, a kölcsönszerződés elsődleges tárgyát meghatározó feltétel tisztességtelenségéből fakadó semmisség alkalmazása (ahol a feltétel a továbbiakban nem jelenthet kötelezettséget a fogyasztóra nézve) járhat-e olyan következménnyel (pl. bírósági határozat, nemzeti jogszabály által meghatározott speciális jogkövetkezmény, jogszabályi- vagy jogegységi határozati rendelkezés alkalmazásán keresztül), hogy annak köszönhetően a szerződés jogi minősítése ténylegesen vagy hatásait tekintve módosul, így különösen deviza alapú kölcsönszerződés (ahol a kölcsönszerződésből eredő követelések valamely külföldi pénznemben kerülnek meghatározásra és nyilvántartásra /a továbbiakban a követelés pénzneme/ és ezen követelések a belföldi pénznemben teljesítendőek /a továbbiakban a teljesítés pénzneme/) forintkölcsön szerződésnek legyen tekintendő?*

1.1. *Feltéve, hogy a kölcsönszerződés elsődleges tárgyát meghatározó feltétel tisztességtelenségéből fakadó semmisség alkalmazása járhat olyan következménnyel, hogy annak köszönhetően a szerződés jogi minősítése ténylegesen vagy hatásait tekintve módosul, ezen jogi minősítésben bekövetkezett változás a 93/13 EKG irányelv 6. cikk (1) bekezdése értelmében járhat-e olyan következménnyel (pl. bírósági határozat, nemzeti jogszabály által meghatározott speciális jogkövetkezmény, jogszabályi- vagy jogegységi határozati rendelkezés alkalmazásán keresztül), hogy a jogviszony egyes pénzügyileg releváns paraméterei akár a fogyasztóra nézve hátrányosan is módosulnak (pl. jegybanki alapkamat vagy forintkölcsönökre alkalmazott piaci alapú kamatmérték visszaható hatályú alkalmazása a szerződés szerinti alacsonyabb kamatmérték helyett)?*

2. A tisztességtelenség jogkövetkezménye a 93/13 EKG irányelv 6. cikk (1) bekezdése értelmében abszolút érvényű és tisztán jogkérdés vagy a tisztességtelenség jogkövetkezményének levonásakor jelentőséget lehet tulajdonítani

(1) más, a tisztességtelenséggel érintettől eltérő szerződéstípusok szerződési gyakorlatának;

(2) egyes gazdaságilag közvetlenül érintett szereplők (deviza alapú kölcsönök esetében pl. az ún. devizaadós társadalmi csoport és a bankrendszer) feltételezett sérülékenységének; vagy

(3) egyes gazdaságilag közvetlenül nem érintett harmadik személyek vagy csoportok érdekeinek, így pl. annak, hogy a semmisség következtében az ún. devizaadós társadalmi csoport tagjai végeredményben, a számszaki elszámolást figyelembe véve akár túlnyomórészt jobban is járhatnak az ún. forintadós társadalmi csoport tagjainál?

3. A 93/13 EKG irányelv 3. cikk (1) bekezdése, 4. cikk (2) bekezdése, 5. cikke, és 6. cikk (1) bekezdése (azaz a tisztességtelenség megítélése és annak jogkövetkezménye) szempontjából az árfolyamkockázat viselését a fogyasztóra hárító feltétel (azaz a kockázatviselést szabályozó szerződéses rendelkezés/ek összessége/) minősülhet-e több feltételnek?

4. A 93/13 EKG irányelv 6. cikk (1) bekezdése (miszerint a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve) értelmezhető-e akként, hogy adott feltétel (nem annak bizonyos szakasza, hanem a teljes vizsgált feltétel) lehet úgy teljes mértékben tisztességtelen avagy egyszerre részben tisztességes és részben tisztességtelen, hogy az részben alkalmazható, azaz abból (pl. egyéni bírói mérlegelés függvényében) bizonyos mértékig kötelezettségek származhatnak a fogyasztóra nézve (azaz hatását tekintve mindkét esetben csak bizonyos mértékig tisztességtelen), pl. bírósági határozat, nemzeti jogszabály által meghatározott speciális jogkövetkezmény, jogszabályi- vagy jogegységi határozati rendelkezés alkalmazásán keresztül?

4.1. Feltéve, hogy a 93/13 EKG irányelv 6. cikk (1) bekezdése értelmezhető akként, hogy adott teljes feltétel lehet úgy teljes mértékben tisztességtelen avagy egyszerre részben tisztességes és részben tisztességtelen, hogy az részben alkalmazható, azaz abból bizonyos mértékig kötelezettségek származhatnak a fogyasztóra nézve (azaz hatását tekintve mindkét esetben csak bizonyos mértékig tisztességtelen); az, hogy a szerződés elsődleges tárgyát meghatározó vizsgált feltétel tisztességtelensége okán a teljes kölcsönszerződés érvénytelennek minősül, járhat-e olyan következménnyel, hogy a számszaki elszámolás tekintetében összességében hátrányosabb helyzetbe kerül a fogyasztó és kedvezőbbé a másik professzionális szerződő fél, mintha a szerződés elsődleges tárgyát meghatározó vizsgált feltétel tisztességtelensége okán a kölcsönszerződés csupán részben minősülne tisztességtelennek (miszerint a szerződés további feltételi változatlan tartalommal továbbra is kötik a feleket)?

5.

5.1. A 93/13 EKG irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 5. cikke értelmezési körében, tisztességesnek, azaz világosnak és érthetőnek minősülhet-e a gazdasági következmények tekintetében az a törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján (a másik professzionális szerződő fél által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalt és általános szerződési feltételként) megszerkesztett, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltétel, amely nem tartalmaz kifejezetten olyan figyelemfelhívást, miszerint a kölcsönszerződés alapján teljesítendő törlesztőrészlet összege meghaladhatja a másik professzionális szerződő fél által lefolytatott hitelképességi vizsgálat keretében bevizsgált fogyasztói jövedelem összegét?

5.2. A 93/13 EKG irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 5. cikke értelmezési körében, tisztességesnek, azaz világosnak és érthetőnek minősülhet-e a gazdasági

következmények tekintetében az a törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján (a másik professzionális szerződő fél által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalt és általános szerződési feltételként) megszerkesztett, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses rendelkezés, amely nem tartalmaz kifejezetten olyan figyelemfelhívást, miszerint a kölcsönszerződés alapján mindenkor fennálló tőketartozás összege meghaladhatja a másik professzionális szerződő fél által lefolytatott hitelképességi vizsgálat keretében bevizsgált, a fogyasztó rendelkezésére álló fedezeti vagyon értékét?

5.3. A 93/13 EKG irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 5. cikke értelmezési körében, tisztességesnek, azaz világosnak és érthetőnek minősülhet-e a gazdasági következmények tekintetében az a törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján (a másik professzionális szerződő fél által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalt és általános szerződési feltételként) megszerkesztett, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltétel, amely nem tartalmaz kifejezetten olyan figyelemfelhívást, miszerint (1) az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, (2) az árfolyamváltozás lehetősége valós, vagyis a kölcsönszerződés futamideje alatt is bekövetkezhet, (3) annak köszönhetően a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül megemelkedhet, (4) az árfolyamváltozás kapcsán nem csak a törlesztő részlet összege, hanem a tőketartozás összege is korlátozás nélkül megnőhet, (5) a lehetséges veszteség végtelen nagyságú, (6) a szükséges biztonsági intézkedések hatása korlátozott és folyamatos figyelmet kíván, (7) amelyet a másik professzionális szerződő fél nem vállal biztosítani?

5.4. A 93/13 EKG irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 5. cikke értelmezési körében, tisztességesnek, azaz világosnak és érthetőnek minősülhet-e a gazdasági következmények tekintetében az a törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján (a másik professzionális szerződő fél által (egyedileg meg nem tárgyalt és általános szerződési feltételként) megszerkesztett és alkalmazott, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltétel, amely nem tartalmaz kifejezett figyelemfelhívást az árfolyamváltozás futamidő (legalább kezdődőidőszaka) alatt várható iránya, minimális és/vagy maximális mértéke tekintetében (pl. a forward árfolyamszámítás módszertanára és/vagy a kamatparitás elvére alapítottan /amelynek értelmében a deviza alapú kölcsönök tekintetében a kamatelőny, azaz a LIBOR vagy az EURIBOR kamat BUBOR kamatnál alacsonyabb szintje, nagy biztonsággal prognosztizálható árfolyamvesztéshez vezet fogyasztói oldalon, azaz a teljesítés pénznemének árfolyama romlik a követelés pénznemének árfolyamához képest/)?

5.5. A 93/13 EKG irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 5. cikke értelmezési körében, tisztességesnek, azaz világosnak és érthetőnek minősülhet-e a gazdasági következmények tekintetében az a törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján (a másik professzionális szerződő fél által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalt és általános szerződési feltételként) megszerkesztett, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltétel, amely nem tartalmaz kifejezetten olyan figyelemfelhívást, amely egzakt módon (pl. legalább a fogyasztó által vállalt futamidővel azonos időtartamot felölelő, a teljesítés- és a követelés pénznemek árfolyamainak egymáshoz viszonyított múltbeli alakulását tartalmazó adatsor/grafikon számszerűsítve) bemutatja az árfolyamkockázat fogyasztóra hátrításából várhatóan eredő valós adósi kockázatot, tekintettel arra is, hogy a vonatkozó nemzeti jogszabály írásbeli kockázatfeltárást ír elő és nem a kockázat fennálltának pusztá deklarációját és telepítését, továbbá az Európai Unió Bírósága előtt C-26/13. szám alatt folyamatban volt ügy indoklásának 74. pontja értelmében nem csupán a kockázat fogyasztó által felismerhetővé tétele elvárható a másik professzionális szerződő féltől, hanem az is, hogy a fogyasztó a tájékoztatás alapján képes legyen értékelni is a rá áthárított árfolyamkockázat rá nézve -

esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit is, és ennél fogva az általa felvett kölcsön teljes költségét?

5.6. A 93/13 EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 5. cikke értelmezési körében, tisztességesnek, azaz világosnak és érthetőnek minősülhet-e a gazdasági következmények tekintetében az a törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján (a másik professzionális szerződő fél által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalt és általános szerződési feltételként) megszerkesztett, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltétel, amely nem tartalmaz kifejezetten olyan figyelemfelhívást, amely egzakt módon (pl. legalább a fogyasztó által vállalt futamidővel azonos időtartamot felölelő múltbeli adatokra alapítottan kifejezetten és számszerűsítve) bemutatja a forintkölcsönök esetében alkalmazott BUBOR és a deviza alapú kölcsönök esetében alkalmazott LIBOR vagy EURIBOR közötti várható kamatnyereség mértékét?

6. A törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján (a másik professzionális szerződő fél által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalt és általános szerződési feltételként) megszerkesztett, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltétel tisztességességének megítélése körében a bizonyítási teher mennyiben terheli a fogyasztót és/vagy a másik professzionális szerződő felet annak megítélése körében, hogy a fogyasztónak az őt visszavonhatatlanul kötelező tárgybeli szerződéses feltétel vonatkozásában az alapos megismerésre volt-e tényleges lehetősége a kölcsönszerződés megkötését megelőzően (93/13 EGK irányelv 3. cikk (3) bekezdés és Melléklet 1.i) pont)?

7. Olyan szolgáltatóknak tekintendők-e a saját devizaárfolyamot alkalmazó, a fogyasztókkal szerződő professzionális szerződő fél hitelintézetek a deviza alapú kölcsönszerződések tekintetében - azaz olyan tranzakciók tekintetében, amelyek olyan szolgáltatásokra vonatkoznak, amelyek ára pénzügyi árfolyam-ingadozásokhoz kapcsolódik - akik az ár alakulására nem képesek befolyást gyakorolni (93/13 EGK irányelv, Melléklet 2.c) pont)?

II. ÁLTALÁNOS INDOKLÁS

Összhangban az Európai Unió Bíróságának joggyakorlatával, az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére azért került sor, mert szükséges a konkrét jogvita eldöntése szempontjából lényeges uniós jogszabály értelmezése. A felmerülő jogkérdés az ügy eldöntése szempontjából releváns, az uniós jog helyes értelmezése nem nyilvánvaló, azzal kapcsolatban ésszerű kétség merült fel (283/81. sz. CILFIT-ügy), a következők szerint.

II.1. Kölcsönszerződés vonatkozó rendelkezései:

Az árfolyamkockázat fogyasztóra történő áthárítását rendezni hivatott rendelkezések (a továbbiakban együttesen az **ÁK klauzula**):

II.2. Legfontosabb jogforrások és joggyakorlat:

A **93/13 EGK irányelv tizenkettedik preambulum bekezdése** értelmében:

„mivel ugyanakkor a tagállamok nemzeti jogszabályainak jelenlegi állapotában csak egy részleges harmonizáció tervezhető; mivel ez az irányelv csak a kifejezetten nem egyedi szerződési feltételekkel foglalkozik; mivel a tagállamok számára meg kell hagyni azt a lehetőséget, hogy a Szerződés rendelkezéseinek tiszteletben tartásával saját nemzeti jogszabályaikban az ebben az irányelvben előírtaknál szigorúbb rendelkezésekkel biztosítsanak magasabb szintű védelmet a fogyasztóknak;”

A **93/13 EGK irányelv huszadik preambulum bekezdése** értelmében:

„mivel a szerződéseket egyszerű, érthető nyelven kell megfogalmazni; mivel a fogyasztó számára lehetőséget kell biztosítani, hogy megismerhesse az összes feltételt; és mivel kétség esetén a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezést kell irányadónak elfogadni;”

A 93/13 EKG irányelv 1. cikk (1) bekezdése értelmében:

„Ennek az irányelvnek az a célja, hogy közelítse a tagállamoknak az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit.”

A 93/13 EKG irányelv 2. cikk b) pontja értelmében:

„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában:

b) "fogyasztó": minden olyan természetes személy, aki az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén;”

A 93/13 EKG irányelv 3. cikk (1)-(2) bekezdése értelmében:

„(1) Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

(2) Egy szerződési feltétel minden olyan esetben egyedileg meg nem tárgyalt feltételnek tekintendő, ha azt már előzetesen megfogalmazták, és ezért a fogyasztó nem tudta annak tartalmát befolyásolni, különösen az előzetesen kidolgozott szabványszerződések esetében.

Az a tény, hogy egy feltétel bizonyos elemeit vagy egy kiragadott feltételt egyedileg megtárgyaltak, nem zárja ki ennek a cikknek az alkalmazhatóságát a szerződés többi részére, ha a szerződés átfogó megítélése arra enged következtetni, hogy a szerződés mégiscsak egy előre kidolgozott szabványszerződés.

Olyan esetekben, amikor egy eladó vagy szolgáltató arra hivatkozik, hogy egy szabványfeltételt egyedileg megtárgyaltak, ennek bizonyítása az eladót vagy szolgáltatót terheli.

(3) A melléklet tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők.”

A 93/13 EKG irányelv 4. cikk (2) bekezdése értelmében:

„A feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az ár vagy díjazás megfelelésére az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek.”

A 93/13 EKG irányelv 5. cikke értelmében:

„Olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. Ha egy feltétel értelme kétséges, akkor a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezés az irányadó. Ez az értelmezési szabály nem alkalmazandó a 7. cikk (2) bekezdésében említett eljárások vonatkozásában.”

A 93/13 EKG irányelv 6. cikk (1) bekezdése értelmében:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban a Ptk.) 4. § (1) bekezdése értelmében:

„A polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni.”

A **Ptk. 205. §-a** értelmében:

„(1) A szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre.

(2) A szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges. Nem kell a feleknek megállapodniuk olyan kérdésekben, amelyeket jogszabály rendez.

(3) A felek a szerződés megkötésénél együttműködni kötelesek, és figyelemmel kell lenniük egymás jogos érdekeire. A szerződéskötést megelőzően is tájékoztatniuk kell egymást a megkötendő szerződést érintő minden lényeges körülményről.

(4) Ha a szerződéskötési kötelezettség esetében a szerződési nyilatkozatok eltérnek egymástól, a felek kötelesek álláspontjaik egyeztetését megkísérelni.”

A **Ptk. 207. § (1)-(2) bekezdése** értelmében:

„(1) A szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

(2) Ha az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés tartalma az (1) bekezdésben foglalt szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel meghatározójával szerződő fél, illetve a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni.”

A **Ptk.** - az alapügyben szereplő kölcsönszerződés megkötésekor alkalmazandó szövegének - **209. §-a** a következőképpen rendelkezett:

„(1) Tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

[...]

(4) A tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre.

[...]”

A **Ptk. 209. §-ának (4) és (5) bekezdése 2009. május 22-i hatállyal** a következőképpen módosult:

„(4) Az általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető.

(5) A tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre, ha azok egyébként világosak és érthetőek.”

A **Ptk. 277. § (5) bekezdése** értelmében:

„A felek a szerződés teljesítését érintő minden lényeges körülményről kötelesek egymást tájékoztatni.”

A **Ptk. 523. §-a** a következőképpen rendelkezik:

„(1) Kölcsönszerződés alapján a pénzüintézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzüösszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni.

(2) Ha a hitelező pénzüintézet, - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - az adós kamat fizetésére köteles (bankkölcsön).”

A **Ptk. 685. § d) és e) pontjai** értelmében:

„d) fogyasztó: a gazdasági vagy szakmai tevékenység körén kívül eső célból szerződést kötő személy;

e) fogyasztói szerződés: az a szerződés, amely fogyasztó és olyan személy között jön létre, aki (amely) a szerződést gazdasági vagy szakmai tevékenysége körében

köti; a törvény jótállásra és kellékszavatosságra vonatkozó szabályai alkalmazásában az a szerződés minősül fogyasztói szerződésnek, amelynek tárgya ingó dolog, kivéve a villamos energiát, a - tartályban, palackban vagy egyéb módon korlátozott mennyiségben vagy meghatározott úrtartalommal ki nem szerelt - vizet és gázt, továbbá a végrehajtási eljárás vagy más hatósági intézkedés folytán eladott dolgot, valamint az olyan árverésen eladott használt dolgot, amelyen a fogyasztó személyesen részt vehet (fogyasztási cikk);"

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban a Hpt.) 78. § (1) bekezdése értelmében:

„A hitelintézetnek a kihelyezésről történő döntés előtt meg kell győződnie a szükséges fedezetek, illetőleg biztosítékok meglétéről, valós értékéről és érvényesíthetőségéről. A döntés alapjául szolgáló iratokat az ügyletre vonatkozó szerződéshez, illetőleg a leszámított váltóhoz kell csatolni.”

A Hpt. 203. § (1) bekezdése értelmében:

„A pénzügyi intézmény egyértelműen és közérthetően köteles ügyfeleit, illetve jövőbeni ügyfeleit a pénzügyi intézmény által nyújtott szolgáltatások igénybevételének feltételeiről, valamint e feltételek módosulásáról tájékoztatni.”

A Hpt. 203. § (6) bekezdése értelmében:

„Olyan lakossági ügyféllel kötött szerződés esetén, amely devizahitel nyújtására irányul, illetőleg ingatlanra kikötött vételi jogot tartalmaz, a pénzügyi intézménynek **fel kell tárnia** a szerződéses ügyletben az **ügyfelet érintő kockázatot**, amelynek tudomásulvételét az ügyfél **aláírásával igazolja**.”

A Hpt. 203. § (7) bekezdésének a) pontja értelmében:

„A (6) bekezdésben meghatározott kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kell **a) devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak hatását a törlesztő részletre, ...**”

A Hpt. 210. § (1) és (2) bekezdése értelmében:

„(1) A pénzügyi intézmény pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződést csak írásban vagy minősített elektronikus aláírással ellátott elektronikus okirat formájában köthet. Az írásban kötött szerződés egy eredeti példányát a pénzügyi intézmény köteles az ügyfélnek átadni.

(2) A pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződésben egyértelműen meg kell határozni a kamatot, díjat és minden egyéb költséget vagy feltételt, ideértve a késedelmes teljesítés jogkövetkezményeit és a szerződést biztosító mellékkötelezettségek érvényesítésének módját, következményeit is.”

A Hpt. 2. számú melléklet, I. Pénzügyi szolgáltatások, Pénzkölcsönnyújtás 10.3. pontja a következőket rögzíti:

„A hitel és pénzkölcsön nyújtására irányuló pénzügyi szolgáltatási tevékenység a hitelképesség vizsgálatával, ... kapcsolatos intézkedéseket is magában foglalja.”

Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (2012/C 326/01, a továbbiakban az EUSz.) 267. cikke (az EKSz. korábbi 234. cikke) értelmében:

„Az Európai Unió Bírósága hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára a következő kérdésekben:

a) a Szerződések értelmezése;

b) az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése;

Ha egy tagállam bírósága előtt ilyen kérdés merül fel, és ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, kérheti az Európai Unió Bíróságát, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést.

Ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az Európai Unió Bíróságához fordulni.

Ha egy tagállami bíróság előtt folyamatban lévő ügyben olyan kérdés merül fel, amely valamely fogva tartott személyt érint, az Európai Unió Bírósága a lehető legrövidebb időn belül határoz.”

A **6/2013. számú PJE határozat indoklásának III.2.f) pontja** értelmében:

„f) Az eddig elemzettek a magyar jog által szabályozott olyan érvénytelenségi okok, amelyek értelmezése egyedül a magyar bíróságok feladata. A magyar jogban azonban van egy olyan érvénytelenségi ok is, nevezetesen a fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek tisztességtelenségének a megítélése, amelyre vonatkozó rendelkezések (Ptk. 209. §, 209/A. §, 209/B. §) részben uniós irányelvek átültetése folytán kerültek a magyar jogrendszerbe, és így alkalmazásuk az uniós szabályok értelmezését is igényelik. Ez pedig – kétség esetén – az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikk (3) bekezdése értelmében az Európai Unió Bíróságának a kizárólagos hatáskörébe tartozik. A jogegységi tanács álláspontja szerint a deviza alapú kölcsön mint szerződéstípus tisztességtelen volta jelenleg nem ítélt meg, figyelemmel arra, hogy ezt is érintően a Kúria egyik ítélkező tanácsa egy konkrét ügyben előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett az Európai Unió Bíróságánál, kérve a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv egyes rendelkezéseinek értelmezését. Ez az eljárás jelenleg még folyamatban van (C-26/13. sz.).”

A kifejezetten tagállami jogalkotást igénylő jogharmonizációs célt szolgáló irányelveknek nincs közvetlen hatályuk, azonban az Európai Unió Bíróságának gyakorlata szerint, ha az irányelv kellően konkrét rendelkezéseket tartalmaz, amelyekből egyértelműen következnek a személyi hatálya alá tartozó körben meghatározott jogosultságok, akkor a hazai jogot az uniós jog hatékony érvényesülése érdekében az irányelvvvel összhangban kell értelmezni. A nemzeti jog irányelvvvel összhangban álló értelmezésének kötelezettségét az Európai Unió Bírósága először a „Von Colson and Komann v. Land Nordrhein-Westfalen” ügyben (**C-14/83.**) fektette le, majd a **C-106/98.** számú ügyben ehhez azt is hozzáfűzte, miszerint nincs jelentősége annak, hogy a hazai jogalkotásra az irányelv elfogadása előtt vagy után került-e sor. Az irányelvvvel összhangban álló értelmezés kötelezettségét és vele ellentétes nemzeti jogszabály figyelmen kívül hagyását eredményező ún. „kizáró hatály” elvét erősítette meg az **Európai Unió Bírósága** a **C-441/93.** és a **C-194/94.** számú ügyekben is. A **2014.3154. BDT** alapján az Európai Unió Bíróságának az uniós jog értelmezése tárgyában tett ítéleti megállapításai kötelezőek a tagállami bíróságokra nézve, a nemzeti bíróságok kötve vannak az uniós jog Európai Unió Bírósága által nyújtott értelmezéséhez, saját hatáskörükben mellőzniük kell minden olyan jogszabály vagy joggyakorlat alkalmazását, amely nem összeegyeztethető az uniós joggal (lásd ebben az értelemben: 2010. október 5-i Elchinov-ítélet, **C-173/09**, EU:C:2010:581, 29-32. pont; 2016. április 19-i DI-ítélet, **C-441/14**, EU:C:2016:278, 33. és 34. pont; 2016. július 5-i Ognyanov-ítélet, **C-614/14**, EU:C:2016:514, 36. pont; 2016. november 8-i Ognyanov-ítélet, EU:C:2016:835, **C-554/14**, 67-70. pont, **C-154/15.**, **C-307/15.** és **C-308/15. sz. egyesített ügyekben megszületett ítélet** indoklásának 74. pontja).

II.3. Kapcsolódó érvek:

II.3.1. A Kölcsönszerződés fogyasztókkal megkötött, egyedileg meg nem tárgyalt általános szerződési feltétel, amely így a 93/13 EGK irányelv hatálya alá tartozik

A Kölcsönszerződés olyan a másik professzionális szerződő fél által előzetesen kidolgozott szabványszerződés, amely – ideértve különösen a Klauzulákat – egyedileg meg nem tárgyalt általános szerződési feltételnek minősül. A Kölcsönszerződést – ideértve különösen a Klauzulákat – az alperes előzetesen megfogalmazta, és ezért a fogyasztóként eljáró felperesek nem tudták annak tartalmát befolyásolni. A kérdések között van, ahol ez a jelleg kifejezetten

hangsúlyozásra kerül, van, ahol nem, de ettől függetlenül a kérdések alapját minden esetben ekképp minősülő rendelkezés (azaz az ÁK klauzula) alkotja.

A Kölcsönszerződés rendelkezései egyedileg nem kerültek megtárgyalásra, számszerű összegek részleges egyeztetése és szerződésben történő rögzítése önmagában nem igazolja a kapcsolódó szerződési feltétel egyedi megtárgyaltságát, így különösen azt nem, hogy milyen konstrukciót alkalmazva, miért az adott összeg, milyen elnevezéssel, és milyen szöveggörnyezetben szerepel a Kölcsönszerződésben. Itt ismételten hivatkozunk a **93/13 EKG rendelet 3. cikkének (2) bekezdését**, miszerint: „Az a tény, hogy egy feltétel bizonyos elemeit vagy egy kiragadott feltételt egyedileg megtárgyaltak, nem zárja ki ennek a cikknek az alkalmazhatóságát a szerződés többi részére, ha a szerződés átfogó megítélése arra enged következtetni, hogy a szerződés mégiscsak egy előre kidolgozott szabványszerződés.”

A felperesek fogyasztóknak minősülnek a **Ptk. 685. § d) pontja** és a **93/13 EKG irányelv 2. cikk b) pontja** alapján. A Kölcsönszerződés a **Ptk. 685. § e) pontja** alapján fogyasztói szerződésnek minősül, ezt a tényt a t. Bíróságnak hivatalból is kell észlelnie (2/2011. (XII.12.) PK vélemény). Ismételten hivatkozunk a **Pécsi Ítéltábla Pf.VI.20.238/2013/9.** szám alatt meghozott jogerős ítéletét, amely rögzítette, hogy „... a fogyasztói szerződés fogalmát a Ptk. 685. § d) és e) pontjába foglalt törvényi rendelkezések határozzák meg, és ezek a szerződés típusától, tárgyától függetlenül a szerződés alanyi oldalát tekintik elhatároló ismérvek. Így ha az adós gazdasági vagy szakmai tevékenységi körén kívül eső okból köt kölcsönszerződést a pénzintézettel, úgy a kölcsönszerződés fogyasztói szerződés lesz akkor is, ha a kölcsön nem (a Hpt. szerinti) fogyasztási kölcsön, ...”. Hangsúlyozzuk, a felperesek korábban már akként nyilatkoztak, hogy a tárgybeli kölcsönösszeget nem gazdasági vagy szakmai tevékenységi körbe eső célra fordították.

II.3.2. Tisztességtelenség vizsgálata hivatalból a nemzeti bíróságok által

A tisztességtelenség a nemzeti bíróságok által hivatalból is vizsgálendő, erre irányuló kifejezett kérelem hiányában is.

Az **Európai Unió Bírósága a C-243/08. sz. ügyben (Pannon GSM Zrt. és Sustikné Győrfi Erzsébet** között folyamatban lévő eljárásban) **meghozott ítéletének indoklása 35. pontjában** a következőket mondta ki: „... a nemzeti bíróság hivatalból köteles vizsgálni valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, amennyiben rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek. Ha álláspontja szerint az ilyen feltétel tisztességtelen, annak alkalmazását mellőzi, kivéve, ha ezt a fogyasztó ellenzi. Ez a kötelezettség a nemzeti bíróságot saját illetékességének vizsgálata során is terheli.”

Az **Európai Unió Bírósága a C-154/15., C-307/15. és C-308/15. sz. egyesített ügyekben (Francisco Gutiérrez Naranjo és a Cajasur Banco SAU (C-154/15), Ana María Palacios Martínez és a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (BBVA) (C-307/15), a Banco Popular Español SA és Emilio Irlés López, Teresa Torres Andreu (C-308/15) között folyamatban lévő eljárásokban) meghozott ítélet indoklásának 58-59. pontjaiban** a következőket mondta ki:

„58 Ennek kapcsán egyrészt a nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az ehhez szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet.

59 Ugyanis az irányelv által előírt védelem teljes hatékonysága megköveteli, hogy a feltétel tisztességtelen jellegét hivatalból megállapító nemzeti bíróság minden következtetést levonhasson ezen megállapításból, anélkül hogy meg kellene várnia, hogy a jogairól tájékoztatott fogyasztó az említett feltétel megsemmisítését kérő nyilatkozatot tegyen (2013. május 30-i Jörös-ítélet, C-397/11, EU:C:2013:340, 42. pont).”

II.3.3. **Elfogadhatóság**

Az EUSz. 267. cikkének b) pontja értelmében:

„Az Európai Unió Bírósága hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára a következő kérdésekben:

b) az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése;”

A 93/13 EKG irányelv ezen pont szerint minősülő jogi aktus, amelynek értelmezése szükséges a korábban előadott kérdések okán. Ezen álláspontot erősíti meg a **Kúria 6/2013. sz. PJE határozatának III.2.f) pontja**, melynek értelmében: „A magyar jogban azonban van egy olyan érvénytelenségi ok is, nevezetesen a fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek tisztességtelenségének a megítélése, amelyre vonatkozó rendelkezések (Ptk. 209. §, 209/A. §, 209/B. §) részben uniós irányelvek átültetése folytán kerültek a magyar jogrendszerbe, és így alkalmazásuk az uniós szabályok értelmezését is igényelik. Ez pedig – kétség esetén – az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikk (3) bekezdése értelmében az Európai Unió Bíróságának a kizárólagos hatáskörébe tartozik.”

Előadjuk, hogy az **Európai Unió Bírósága a C-312/14. sz. ügyben (Banif Plus Bank Zrt. és Lantos Márton, Lantos Mártonné között folyamatban lévő eljárásban) meghozott ítéletének indoklása 35. pontjában** a következőket mondta ki: „Azzal kapcsolatban, hogy az írásbeli észrevételt előterjesztő tagállami kormányok az előzetesdöntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlanságára hivatkoznak, vagy kételyeiknek adnak hangot egyes előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatósága tekintetében, emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében, ha a nemzeti bíróságok által feltett kérdés uniós jogi rendelkezés értelmezésére vonatkozik, a Bíróság főszabály szerint köteles a kérelemről határozni, kivéve ha nyilvánvaló, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem valójában arra irányul, hogy a Bíróság fiktív jogvita kapcsán döntsön, illetve általános vagy hipotetikus természetű kérdésben nyilvánítson véleményt, és így az uniós jog kért értelmezése nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve a Bíróságnak nem állnak rendelkezésére a feltett kérdések hatékony megválaszolásához szükséges ténybeli és jogi elemek (lásd különösen: *Les Vergers du Vieux Tauves* ítélet, C-48/07, EU:C:2008:758, 17. pont).” **Jelezzük, hogy a jelen ügy valós jogvita, amelyben olyan konkrét kérdések merültek fel (lásd fentebb), ahol az uniós jog kért értelmezése szorosan összefügg az alapeljárás tényállásával és tárgyával, továbbá a megválaszoláshoz szükséges feltételek adottak.**

II.3.4. **A 93/13 EKG irányelv 4. cikk (2) bekezdésének és 5. cikkének alkalmazhatósága a nemzeti jogba történő átültetése fényében**

Előadjuk, hogy az **Európai Unió Bírósága a C-26/13. sz. ügyben (Kásler Árpád, Káslerné Rábai Hajnalka és OTP Jelzálogbank Zrt. között folyamatban lévő eljárásban) meghozott ítélete** a következőket rögzítette indoklásában:

„63 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból azonban kiderül, hogy a Polgári Törvénykönyv 209. §-ának (4) bekezdése, amely rendelkezés a 93/13 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének a belső jogba való átültetését célozza, nem tartalmazza a világosság és érthetőség e követelményét.

64 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy **a kizárólag magánszemélyek közötti jogvita esetén a belső jogi rendelkezések alkalmazása során a nemzeti bíróság a nemzeti jogrend valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és azt – amennyire csak lehetséges – az adott területen alkalmazandó irányelv szövegének és céljának megfelelően értelmezni oly módon, hogy az általa követett céllal összhangban álló eredményre jusson (lásd többek között: *OSA-ítélet, C-351/12, EU:C:2014:110, 44. pont).***

65 A Bíróság ezzel összefüggésben arra is rámutatott, hogy a nemzeti jog összhangban álló értelmezése ezen elvének vannak bizonyos korlátai. Így az

általános jogelvek korlátozzák a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy a belső jog releváns szabályainak értelmezésekor és alkalmazásakor figyelembe kell vennie az irányelv tartalmát, továbbá e kötelezettség nem szolgálhat a nemzeti jog contra legem értelmezésének alapjául (lásd többek között: OSA-ítélet, EU:C:2014:110, 45. pont).

66 Ha az összhangban álló értelmezés ekképp korlátozott ezen elvére tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy **az ezen irányelv 4. cikke (2) bekezdésének átültetését célzó nemzeti rendelkezés érthető úgy, hogy magában foglalja a világosság és érthetőség követelményét**, ezt követően az e követelmény terjedelmére irányuló kérdés merül fel.”

Fentiek értelmében - függetlenül attól, hogy a Ptk. 209. §-ának (4) bekezdése csak a Kölcsönszerződés megkötését követő módosítását követően felelt meg szövegében a vonatkozó uniós jogi normának - a világosság és érthetőség követelményének teljesülése vizsgálható a Kölcsönszerződés elsődleges tárgya (lásd az **Európai Unió Bírósága a C-26/13. sz. ügyben meghozott ítélet határozati része 1) pontjának idevágó definícióját** és a **Ptk. 523. §-a** szerinti lényeges elemeket) tekintetében, mivel annak korábbi megfogalmazása is érthető volt úgy, hogy az magában foglalja a világosság és érthetőség követelményét, továbbá ezen álláspont nem jelenti a nemzeti jog contra legem értelmezését.

II.3.5. Érdemi vizsgálat szükségessége

A **Fővárosi Ítélet** 2017. január 17-én kihirdetett végzésével előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett az előtte folyamatban lévő deviza alapú kölcsönszerződés érvénytelenségével kapcsolatban, a 93/13/EGK irányelv (fogyasztóvédelmi irányelv) értelmezése érdekében, amely **C-51/17. ügyszám** alatt van folyamatban az **Európai Unió Bírósága** előtt. A feltett kérdések közül az 1-2. kérdés megkérdőjelezi a törvényi beavatkozásokra tekintettel a 93/13/EGK irányelv alkalmazhatóságát, a következők szerint:

„(1) Az Irányelv 3. cikk (1) bekezdésében írt egyedileg meg nem tárgyalt feltételnek minősül-e és ekként az Irányelv hatálya tartozik-e az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő az a szerződési feltétel, amely az árfolyamrést és ezzel együtt az árfolyamkockázat viselésének kötelezettségét is előíró tisztességtelen szerződési feltétel kiesése miatt, a szerződések tömegét érintő érvénytelenségi perekre tekintettel végrehajtott jogalkotási beavatkozás következtében ex tunc hatállyal vált a szerződés részévé?

(2) Amennyiben az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződési feltétel az Irányelv hatálya alá tartozik, úgy az Irányelv 1. cikk (2) bekezdésében foglalt kizáró szabályt úgy kell-e érteni, hogy az vonatkozik az olyan, a Bíróság C-92/11. „RWE Vertrieb AG” ítéletének 26. pontjában meghatározott kógens jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő szerződési feltételre is, amely jogszabályi rendelkezést a szerződés megkötését követően hoztak meg vagy léptettek hatályba? Ugyanazon kizáró szabály alkalmazási körébe vonandó-e az olyan szerződési feltétel is, amely a szerződéskötést követően vált ex tunc hatállyal a szerződés részévé, egy a szerződés teljesíthetetlenségét eredményező tisztességtelen feltétel okozta érvénytelenséget orvosló kötelező jogszabályi rendelkezés folytán?”

Ezen kérdések megalapozatlanok, ezeknek teljeskörű jogi cáfolatát adta a Kúria 2016. november 28-án kelt feljegyzése (Feljegyzés a Kúria devizahiteles pereket tárgyaló bíráinak 2016. november 28. napján tartott értekezletéről a 2014. évi XXXVIII., a 2014. évi LX. és a 2014. évi LXXVII. törvényeknek a hatályuk alá tartozó szerződések érvényességére gyakorolt hatása tárgyában, a továbbiakban a **161128 feljegyzés**, <http://hitelsikerek.hu/wp-content/uploads/2016/08/K%C3%BAriai-tan%C3%A1lcok-%C3%A9rtekezlet%C3%A9r%C5%91l-feljegyz%C3%A9s-2016.11.28..pdf>). A 161128 feljegyzés megállapításai a következők voltak:

„**I. A Fővárosi Ítélet** 2016. október 10-én megtartott szakmai értekezleten felmerült egy olyan elvi megközelítés, miszerint a 2014. évi XXXVIII. törvény, a 2014. évi LX. törvény és a 2014. évi LXXVII. törvény rendelkezései olyan egymásra épülő rendszert alkotnak, amely az e törvények hatálya alá tartozó szerződések

érvénytelenségét maradéktalanul kiküszöbölte, ezért e szerződések vonatkozásában újabb érvénytelenségi per eredménnyel nem indítható.

II. Ez az elvi megközelítés olyan tartalmat tulajdonít a 2014. évi XXXVIII. törvény, a 2014. évi LX. törvény és a 2014. évi LXXVII. törvény rendelkezéseinek, amely azok szövegéből – az alábbiak szerint – sem a klasszikus értelmezési szabályok, sem az Alaptörvény 28. cikke alkalmazásával nem vezethető le.

I. A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (Dh1.tv.) címéből és preambulumából, továbbá a törvényjavaslat miniszteri indokolásából egyértelműen kitűnik, hogy a Dh1.tv. 3. §-a és 4. §-a nem önálló anyagi jogi rendelkezések, amelyek új érvénytelenségi okot tételeznek, hanem a 2/2014. PJE határozatban foglalt jogértelmezés minél gyorsabb és hatékonyabb érvényre juttatását hivatottak elősegíteni. A Dh1.tv. 3. §-a és 4. §-a ennek megfelelően az 2/2014. PJE határozat 2. és 3. pontjában meghatározott körben mondja ki egyes szerződési kikötések érvénytelenségét. A Dh1.tv. 3. §-ának (2) és (3) bekezdése – ezt a 3. §-hoz fűzött miniszteri indokolás kifejezetten ki is mondja – a 2/2014. PJE határozat 3. pontjában és az ahhoz fűzött indokolásban kifejtetteknek megfelelően határozza meg az árfolyamrés tisztességtelensége miatt érvénytelen [v. ö. Dh1. tv. 3. § (1) bekezdés] kikötés helyébe lépő rendelkezés tartalmát. Hangsúlyozni kell, hogy a 2/2014. PJE határozat 3. pontja és az ahhoz fűzött indokolás szerint ebben az esetben nem kerül sor a szerződés érvényessé nyilvánítására, hanem arról van szó, hogy az eltérő tartalmú kikötés érvénytelensége miatt a Ptk. 231. §-ának (2) bekezdésében foglalt diszpozitív rendelkezés válik a szerződés részévé. Tekintettel arra, hogy 2/2014. PJE határozat 2. pontja az egyoldalú szerződésmódosításra lehetőséget adó szerződési kikötés tisztességtelenség miatti semmisségét csak arra az esetre mondta ki, ha az nem felel meg a 2/2012. PK vélemény 6. pontjában meghatározott elveknek, ezért a Dh1.tv. 4. §-ának (1) bekezdése csak megdönthető vélelmet állított fel a mellett, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra lehetőséget adó szerződési kikötés semmis, és lehetőséget biztosított a pénzügyi intézmények számára, hogy e vélelmet megdöntve bizonyítsák, hogy a kikötés megfelel a 2/2012. PK vélemény 6. pontjában meghatározott elveknek. Itt valójában nem történt más, mint a törvény megfordította a bizonyítási terhet, és külön eljárási rendet [Dh1.tv. 6-15. §§] alkotott a vélelem megdöntésére. A 2/2014. PJE határozat 2. pontjához fűzött indokolás nyomán azonban a szerződés érvényessé nyilvánítására nem, pusztán az egyoldalú szerződésmódosításra lehetőséget adó szerződési kikötés mellőzésére kerül sor. Ez egyértelműen kitűnik a 2014. évi XL. törvény 4. §-ában foglalt rendelkezésekből is.

2. A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (Dh2.tv.) céljai között sem szerepelt a hatálya alá tartozó kölcsönszerződések érvényessé nyilvánítása vagy módosítása. A törvényjavaslat miniszteri indokolása szerint „[a] Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló törvényben elsődlegesen az érvénytelen szerződéses rendelkezések alapján szükségessé váló elszámolás kérdéseit kell szabályozni. [...] Az érvénytelen szerződéses kikötések alkalmazása következtében ugyanis a fogyasztók javára túlfizetés keletkezett. A törvény alapján ezeket a múltbeli túlfizetéseket kell a pénzügyi intézményeknek a fogyasztókkal a jelenben elszámolni” [Általános indokolás 1. pont]. A miniszteri indokolás külön hangsúlyozza, hogy nem új, különös anyagi jogi rendelkezéseket akarnak megalkotni, hanem az általános polgári jogi szabályokat kívánják erre az esettípusra adaptálni: „[a] törvény az elszámolás általános polgári jogi szabályait határozza meg, a részletszabályokat alsóbb szintű jogszabály, MNB rendelet tartalmazza. A törvény a Ptk.-val összhangban rendezi a fogyasztókkal való elszámolás szabályait. [...] A törvény egyik fő célja az érvénytelen szerződéses kikötések miatt a fogyasztók javára mutató túlfizetések elszámolása. [...] Az ilyen jellegű múltbeli túlfizetések elszámolására jelenleg sem kötelező érvényű jogegységi határozat, sem pedig kifejezetten ezt rendező egyedi bírósági döntés nincs. Emiatt a jogalkotónak a bírói gyakorlat szélesebb körű elemzéséből merítő és a polgári jog elveit szem előtt tartó absztraktabb jogértelmezés útján kellett az elszámolás általános elveit meghatározni. A törvény olyan általános elszámolási szabályokat rögzít, amelyeket az egyedi perekben a Ptk. értelmezése alapján a bíróság is alkalmazna. Az elszámolás általános szabályait azért indokolt a törvényben meghatározni, mert ezek hiányában a bíróságokra hárulna a feladat, hogy az elszámolási kérdéseket rendezzék” [Általános indokolás 4. és 5. pont]. Megjegyzendő, hogy a törvényjavaslat általános indokolásának 4. pontja fel is sorolja, hogy mely kérdések rendezésére terjed ki a törvény tárgyi hatálya, és ezek között az érvénytelenség kiküszöbölése nem szerepel. A Dh2.tv. 37-40. §§-ai ezzel szemben kifejezetten szabályozzák azt az esetkört, amikor a törvény hatálya alá tartozó szerződés érvényességét az elszámolás megtörténtét követően is vitatják. Ha a jogalkotónak az lett volna a célja, hogy a törvény hatálya alá tartozó szerződések érvényessége többé ne legyen vitatható, akkor azt e rendelkezésekben kifejezetten ki kellett volna mondania. Ilyen rendelkezést azonban a Dh2.tv. 37-40. §§-ai nem tartalmaznak, pusztán azt követelik meg, hogy a törvény hatálya alá tartozó szerződésekkel kapcsolatos érvénytelenségi peren a felperes az érvénytelenség további jogkövetkezményeinek

(érvényessé vagy hatályossá nyilvánítás) alkalmazását is kérje. Ennek a rendelkezésnek nem lenne értelme, ha az ilyen keresetek nem lennének érdemben elbírálhatóak, illetve eleve nem lehetnének érdemben alaposak. Ezt megerősíti a Dh2.tv. – az egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2015. évi CXLV. törvény 28. §-ával beiktatott – 37/a. §-a, amely kifejezetten előírja az elszámolási szabályok alkalmazását a kereset alapossága esetén.

3. Az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény (Forintosítási tv.1.) 3. §-ának (1) és (5) bekezdései kifejezetten úgy rendelkeznek, hogy „[a] fogyasztói kölcsönszerződés az e törvényben meghatározottak szerint a törvény erejénél fogva módosul”, és „[a] szerződés módosulásának hatálya a fordulónapra visszamenően áll be”. A Forintosítási tv. rendelkezései tehát anyagi jogi szempontból a régi Ptk. 226. §-ának (2) bekezdése szerinti, jogszabállyal történő szerződésmódosításnak, és nem a szerződés – a régi Ptk. 237. §-ának (2) bekezdése szerinti – érvényessé nyilvánításának feleltethető meg. Ki kell emelnünk ugyanis, hogy az érvénytelenség oka mindig a szerződés megkötésekor áll fenn, így annak kiküszöbölésére is csak a szerződés megkötésére visszamenő (ex tunc) hatállyal kerülhet sor, szemben a jogszabállyal való szerződésmódosítással, amely viszont – alkotmányossági megfontolásokból – csak a hatályba lépést követő időszakra kiterjedő (ex nunc) hatállyal érintheti a szerződés tartalmát. Ezt az értelmezést alátámasztja a törvényjavaslathoz fűzött általános miniszteri indoklás is, miszerint „[a] törvény elsődleges célja, hogy a jövőre nézve megszüntesse a fogyasztókat terhelő árfolyamkockázatot, tehát a deviza vagy devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződések tekintetében a pénzügyi intézmények kötelesek lesznek a törvényben meghatározott feltételekkel, határidővel és az ott részletezett eljárásrend szerint a teljes tartozást forintkövetelésre átváltani. A törvény célja, hogy a fogyasztók részére az összes körülmény mérlegelésével a legkedvezőbb pénzügyi feltételek kerüljenek rögzítésre”. Az érvénytelenség orvoslását már csak azért sem lehet a törvény céljának tekinteni, mert a törvényjavaslathoz fűzött általános miniszteri indoklás leszögezi: „[a]z átváltási árfolyam meghatározása során nem lehetett figyelmen kívül hagyni, hogy a Kúria jogegységi döntése arra a következtetésre jutott, hogy az árfolyamkockázat az érvényes szerződések esetén a hiteladóst terheli. A deviza és devizaalapú hitelek kamata mindig is jóval alacsonyabb volt, mint az ugyanabban az időpontban azonos hitelcélra nyújtott forintheleké. Minderre tekintettel azt is szem előtt kellett tartani, hogy a forinthelek se kerüljenek méltánytalanul hátrányos helyzetbe a deviza, illetve a devizaalapú hitelek adóssaihoz képest. A törvényben rögzített, forintosításra irányadó árfolyamok ezt a szempontot is érvényesítik”. A fentiekből adódóan egyértelmű, hogy a törvény abból indul ki, hogy „az árfolyamkockázat az érvényes szerződések esetén a hiteladóst terheli”, és az a célja, hogy e szerződések tekintetében „a jövőre nézve megszüntesse a fogyasztókat terhelő árfolyamkockázatot”. Ebből okszerűen következik, hogy azt az esetet szabályozza, amikor a szerződés érvényes, és az árfolyamkockázat a hiteladóst terheli, és az adóst az árfolyamkockázattól a jövőre nézve kívánja mentesíteni. Ez nem ugyanaz az eset, mint amikor a szerződés az árfolyamkockázat telepítése miatt a 2/2014. PJE határozat 1. pontjának harmadik bekezdése szerint érvénytelen, és ezt az érvénytelenséget kell a szerződési tartalom módosításával kiküszöbölni. Még világosabb, hogy a Forintosítási tv.1. célja nem az érvénytelenségi okok jogszabállyal történő kiküszöbölése abból, hogy a Forintosítási tv.1. 9. §-ának (1) bekezdése szerint az a díj, jutalék és költség, amely e § hatálybalépése előtt érvényesen került a fogyasztói kölcsönszerződésben megállapításra, a szerződés része marad. A Forintosítási tv.1. 9. §-ának (1) bekezdése tehát kifejezetten utal arra, hogy a szerződés csak a kirovó pénznem és a kamatfeltételek tekintetében módosul, az egyéb érvényes feltételek továbbra is a szerződés részét képezik, az érvénytelen feltételek viszont nem válnak ez által érvényessé.

4. Az egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2015. évi CXLV. törvény (Forintosítási tv.2.) rendelkezései még kevésbé tekinthetők olyannak, amelyek a szerződés érvényessé nyilvánítását célozzák. A Forintosítási tv.2. mindenütt a „módosítás” kifejezést használja, és a Forintosítási tv.2. 13. §-ának (5) bekezdése egyértelműen úgy rendelkezik, hogy „[h]a a fogyasztó határidőben nem élt az (1) bekezdésben foglaltakkal [tehát, ha nem utasította vissza az ajánlatot, illetve nem mondta fel a szerződést], úgy kell tekinteni, hogy a pénzügyi intézmény által megküldött, e törvény rendelkezéseinek megfelelő szerződésmódosításra vonatkozó ajánlatot teljes körűen elfogadta, és a szerződés közös megegyezéssel módosult”. A Forintosítási tv.2. 10. §-ának (4) bekezdése ugyancsak tartalmazza azt a szabályt, hogy az a díj, jutalék és költség, amelyet a devizaalapú kölcsönszerződés az e törvény hatálybalépése előtt érvényesen tartalmazott, a szerződés része marad. A törvényjavaslat általános miniszteri indoklása a törvény megalkotásának indokaként utal arra, hogy: „[a] 2008. és 2011. év vége is rámutatott arra, hogy a svájci frank potenciálisan jelentősen erősödhet a válság eszkalálódása idején. Ezért a még fennálló devizahitel állomány további veszélyt jelenthet a pénzügyi stabilitásra. Az árfolyamváltozásból adódó tehernövekedés a banki elszámolás pozitív hatását az esetek többségében lenullázta. ... Ezek a körülményváltozások nem voltak ésszerűen előreláthatóak és jelentős mértékben túlmentek a normális változások kockázatán. A törvény egyben azt a követelményt is teljesíti, hogy az érdekegyensúlyra törekedve figyelembe veszi valamennyi fél méltányos érdekeit, melyet a pénzügyi intézmények

által elszenvedett veszteségek egy részének kompenzálásával is alátámaszt.” A körülményváltozásra és az érdekegyensúly megbomlására utalás egyértelművé teszi, hogy a jogalkotó nem a régi Ptk. 237. §-a (2) bekezdésének, hanem a régi Ptk. 226. §-ának (2) bekezdésének gondolatkörében mozog; ezek ugyanis a bírósági szerződésmódosítás régi Ptk. 241. §-ában meghatározott – és a 32/1991. (VI. 6.) AB határozat szerint a jogszabállyal történő szerződésmódosításra is megfelelően alkalmazandó – feltételei között szerepelnek. A törvényjavaslat 29-30. §§-aihoz fűzött miniszteri indokolásból sem lehet más következtetést levonni. A vonatkozó indokolásrész ugyanis csak annyit mond, hogy a Dh2. törvény és a Forintosítási tv.1. „nem rendelkeznek arról, hogy e törvények rendelkezései mennyiben érintik azokat a pereket, amelyek az e törvények hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződések érvénytelenségének (részleges érvénytelenségének) megállapítása, illetve jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt folynak, illetve indulnak. E perek jelentős száma és az e körben bizonytalan jogalkalmazói gyakorlat szükségessé tette, hogy a jogalkotó e kérdésben is állást foglaljon, és normatív iránymutatást adjon arra vonatkozóan, hogy az érvénytelen fogyasztói kölcsönszerződések érvényessé, illetve hatályossá nyilvánítása esetén a felek által nyújtott szolgáltatások elszámolása során a jogalkalmazó szerveknek miként kell eljárnia”. Ez a normatív iránymutatás a Dh2. tv. 37/A. §-a, illetve a Forintosítási tv.1. 15/A. §-a. A Dh2.tv. 37/A. §-a csak annyit mond ki, hogy „az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során a felek fizetési kötelezettségét a bíróság – a 38. § (6) bekezdés szerinti felülvizsgált elszámolás adatainak alapul vételével – az e törvényben meghatározott elszámolási szabályok alkalmazásával állapítja meg”, vagyis csak annyit mond, hogy az érvényessé, hatályossá nyilvánítás során is alkalmazni kell az elszámolási elveket és szabályokat, elsősorban a túlfizetesként való elszámolást, illetve ennek keretében sem lehet felülbírálni az elszámolás eredményét; a fél fizetési kötelezettségét tehát az elszámolás eredményéhez képest kell megállapítani, figyelembe véve, hogy az elszámolás során esetleg már került sor visszatérítésre. A Forintosítási tv.1. 15/A. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása iránt indult és folyamatban lévő perekben e törvénynek a forintra váltást megállapító szabályait a fogyasztónak az elszámolási törvény alapján teljesített elszámolás szerint meghatározott, deviza vagy devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződésből eredő tartozásának összegére is alkalmazni kell”, vagyis ha az érvényessé vagy hatályossá nyilvánítás körében a lerovó pénznem deviza, akkor azt a Forintosítási tv.1. 10. §-a alapján a forintosítás fordulónapján azt át kell váltani forintra. Ez azonban nem zárja ki, hogy az árfolyamkockázat-telepítésének érvénytelenségére a fogyasztó hivatkozzék, hiszen ha az érvénytelenségi hivatkozása a 2/2014. PJE határozat alapján alapos, és a lerovó pénznemre vonatkozó kikötés teljes egészében érvénytelen, azt az érvényessé vagy hatályossá nyilvánítás körében a bíróság nem alkalmazhatja, vagyis az érvényessé vagy hatályossá nyilvánított szerződés már nem minősíthető „deviza vagy devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződés”-nek, mert a kirovó pénznem a ténylegesen teljesített összeg pénzneme, vagyis a forint lesz. Ellenkező értelmezés esetén a jogkövetkezmények alkalmazása sértene az államnak a 93/13/EGK irányelv 6. cikkének 1. bekezdéséből fakadó kötelezettségeit, miszerint „[a] tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve”, mert amennyiben a forintosításra nem a folyósított pénzösszeg átszámítására irányadó napon érvényes, hanem a Forintosítási tv.1., illetőleg a Forintosítási tv.2. rendelkezései szerint meghatározott árfolyamon kerülne sor, akkor a fogyasztó kénytelen lenne a folyósított pénzösszeg átszámítására irányadó napon érvényes és a forintosítási törvényben meghatározott árfolyam különbözetéből eredő többletterheket (különösen: a tőkeösszeg forintban kifejezett összegének emelkedését) viselni. A Forintosítási tv.1. 15/A. §-ának (3) bekezdése pedig csak annyit mond ki, hogy „[a] fogyasztói kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítása esetén a feleknek az elszámolási törvény alapján teljesített elszámolás eredményeként meghatározott szerződéses jogait és kötelezettségeit e törvény szabályai alapján kell megállapítani”, vagyis abban az esetben, ha a szerződést a bíróság érvényessé nyilvánítja, akkor a kamat mértékét a forintosítás határnapját követően deviza vagy deviza alapú szerződés esetén a Forintosítási tv.1.11-14. §-a, forintkölcsön esetén a Forintosítási tv.1. 14. §-a alapján kell megállapítani. Ez a rendelkezés tehát a forintosítás határnapját követően alkalmazandó kamatmértékre vonatkozóan tartalmaz rendelkezést.

III. Ugyancsak problematikus az az álláspont, hogy ha egyes érvénytelenségi okok kiküszöbölésével a szerződést érvényessé nyilvánították, akkor a szerződés érvénytelenségének megállapítását más okból utóbb nem lehet megállapítani. Ennek kapcsán az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazhatósága kölcsönszerződéseknél tárgykörű joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye VI/5. pontjában olvasható többségi álláspont is az volt, hogy „[a] szerződés érvényessé nyilvánítása csak a rendelkezési elv által kijelölt eljárásjogi keretek között érvényesülhet. A szerződés érvényessé nyilvánítása nem jelent állásfoglalást a bíróság részéről a per tárgyává nem tett szerződési feltételek érvényességét illetően. A rendelkezési elv érvényesülésének következménye pedig ebben az esetben is az, hogy a bíróság a per tárgyává nem tett feltételek érvényességét nem vizsgálja, és a nem vizsgált feltételek érvényességét a fél további perekben szabadon vitathatja”. Ebből adódóan még abban az esetben is, ha bármely fenti törvény egyes érvénytelenségi okok (árfolyamrés, egyoldalú szerződésmódosítás, árfolyamkockázat) tekintetében olyannak lenne tekinthető, amely az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével a szerződést érvényessé

nyilvánítja (ami a fentiek szerint nem helytálló értelmezés), ez akkor sem lenne akadálya annak, hogy a bíróság a szerződés részleges vagy teljes érvénytelenségét más okból állapítsa meg.

IV. A II-III. pontban foglalt értelmezés megfelel az eddigi tanácskozások többségi álláspontjának.

1. A 2014. évi XXXVIII. törvény (DH1 tv.), a 2014. évi XL. törvény (DH2 tv.) és a 2014. évi LXXVII. törvény (forintosítási tv.) értelmezésével és gyakorlati alkalmazásával összefüggő bírósági kérdések tárgyában a Kúria Polgári Kollégiumában - 2015. június 22-én, 23-án, 29-én és július 2-án - a devizahiteles pereket tárgyaló kúriai bírák, valamint a főtanácsadók részvételével megtartott megbeszéléseken kialakított álláspontokról szóló Emlékeztető IV/8. pontja megerősítette a Összefoglaló vélemény) VI/5. pontjába foglalt többségi álláspontot. Ugyanezen emlékeztető IV/14. pontja leszögezi, hogy „[n]incs szó ... sem minden érvénytelenségi ok forintosítási tv. általi ex nunc orvoslásáról, sem érvényes szerződés jogszabály (forintosítási tv.) általi módosításáról. Utóbbiról azért nem, mert a forintosított devizaalapú szerződés más okból is lehet részlegesen vagy teljesen érvénytelen, mint amit a DH1 és DH2 tv. kezelt. A forintosítás tehát olyan sui generis jellegű módosítás, amely nem képezi akadályát az általa nem érintett szerződési feltételek esetleges érvénytelenségének. ... Mindez azt jelenti, hogy az érintett szerződéseknek mégis csak van, illetve lehet(ett) olyan létszakasza a szerződéskötéstől a forintosításig terjedő, de még az azutáni időszakban is, amely alatt a szerződés akár a DH1 és a DH2. törvényeken túlmutató okok miatt is részlegesen vagy teljesen érvénytelennek tekinthető”.

2. A Civilisztikai Kollégiumvezetők 2015. november 9-10. napján a Magyar Igazságügyi Akadémián tartott Országos Értekezletről készült Emlékeztető II/A. napirendi pontjának II/1. pontja is azt a megközelítést veszi alapul, hogy a forintosítás nem akadálya az árfolyamkockázat telepítésére vonatkozó kikötés érvénytelensége megállapításának, hiszen kifejezetten úgy foglal állást, hogy „[a]bban az esetben, ha az adott szerződés tekintetében az 2/2014. PJE határozat 1. pontjának harmadik bekezdésében megjelölt okból teljesen érvénytelen, és ezért a fogyasztó az árfolyamkockázat viselésére nem kötelezhető, a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítása esetén ... az érvényessé vagy hatályossá nyilvánított szerződés – minthogy a kirovó pénznem megváltozása miatt már nem minősül devizaszerződésnek – nem tartozik a 2014. évi LXXVII. törvény hatálya alá.” [1.1. alpont]. Ugyancsak összeférhetőnek tartja a forintosítással más érvénytelenségi ok megállapítását, hiszen azt is rögzíti, hogy „[a]bban az esetben, ha az adott szerződés nem a 2/2014. PJE határozat 1. pontjának harmadik bekezdésében megjelölt okból, hanem valamely más okból teljesen érvénytelen a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítása esetén a forintosítás határnapjáig a szerződésben kikötött pénznemet kell kirovó pénznemként alapul venni. A forintosítás határnapján a tartozást a 2014. évi LXXVII. törvényben meghatározott árfolyamon át kell számítani forintba, így a marasztalás – amely a forintosítás határnapját követően történik – forintban történik” [1.3. alpont] Ugyanezen Emlékeztető II/A. napirendi pontjának II/3. pontja ismételten megerősítette a az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazhatósága kölcsönszerződéseknél tárgykorú joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye VI/5. pontjában olvasható többségi álláspont a szerződés érvényessé nyilváníthatósága tekintetében.

3. **A devizahiteles peres eljárásokban előterjesztett új érvénytelenségi keresetek tárgyában a Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Értekezlete keretében, 2016. március 17-én tartott szakmai konzultációról készült külön Emlékeztető 6. pontja szintén foglalkozott a kérdéssel. Az Emlékeztető szerint: „[a] forintosítási törvény eredetileg a hatálya alá tartozó, még fennálló devizaalapú szerződések, illetve a megszűnt szerződésekből még fennmaradó tartozások meghatározott fordulónappal történő jövőbeli forintra váltásáról rendelkezett. A forintosításra a DH1 tv. és a DH2 tv. szerinti részleges érvénytelenséget eredményező okokkal kapcsolatos önkéntes banki elszámolásokra figyelemmel került sor. Tekintettel arra, hogy önmagában a devizaalapú hitelszerződési konstrukció, így az árfolyamkockázat kedvező kamatmérték melletti fogyasztóra való hátrítása nem érvénytelen, a forintosítási törvény nem értelmezhető érvénytelenségi okot kiküszöbölő szerződésmódosításként”.** Az emlékeztető kifejti azt is, hogy „[a]nnak érdekében, hogy az érintett szerződésekben tipikusan jelentkező érvénytelenségi hibák külön egyedi perindítás nélküli gyors és hatékony kiküszöbölésére sor kerülhessen, rendelkezett a jogalkotó a DH1 és DH2 törvények alapján az árfolyamrés és a tisztességtelen ászf-ek miatti részleges érvénytelenség sajátos orvoslásáról. A bankok önkéntes elszámolási kötelezettségének a törvényi előírása azonban nem zárta ki annak lehetőségét, hogy az adott szerződés más okból esetleges további részleges vagy akár teljes érvénytelensége iránt sikerrel lehessen perelni, a jogalkotó ezért csak a folyamatban lévő érvénytelenségi perek felfüggesztését rendelte el a felülvizsgált elszámolás bejelentéséig. A 2015. évi CXLV. törvény 28-29. §-ai pedig a DH2 és a forintosítási törvények módosításával arra az esetre adtak útmutatást, ha a folytatódó, illetve újonnan induló perekben a fogyasztó további, a DH1. és DH2 tv. szerinti érvénytelenségi okokon túlmutató okból kéri a DH2 tv. 37. § (1) bekezdése alapján a hatályossá, illetve érvényessé nyilvánítást”.

V. Kétségtelen, hogy az 1/2016. PJE határozat indokolásának III. 1. c. pontja szerint „[a] DH1 és DH2 tv. ismertetett rendelkezései alapján megállapítható, hogy a jogalkotó – utólag – kiküszöbölte és orvosolta a folyósított kölcsön, illetve a meghatározott törlesztő részletek összegében jelentkező tisztességtelen különemű devizaárfolyamokat és a tisztességtelen egyoldalú kamat-, költség- és díjemelést lehetővé tevő, egyedileg meg nem

tárgyalt, illetve általános szerződési feltételeket”. Ki kell azonban emelni a szöveg folytatását is: „[e]zzel a jogalkotó nem csak a múltra, hanem a jövőre nézve, a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésekkel kapcsolatos perekre is irányadóan rendezte az alkalmazandó deviza átszámítási árfolyamot, valamint a kamatok, a költségek és a díjak mértékét. Mivel pedig ezek meghatározása törvényen alapul, e feltételek szükségképpen tisztességes általános, illetve egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételt jelentenek, és szerződéses tartalmat eredményeznek [Ptk. 209. § (6) bekezdés], továbbá jogszabályba ütközönek sem minősülhetnek”. Hangsúlyozni kell, hogy a jogegységi határozat indokolása – figyelemmel az idézett mondatot megelőzően írtakra is – azt rögzíti, hogy a különmű árfolyamok alkalmazását előíró, illetve az egyoldalú kamat-, költség- és díjemelésre vonatkozó szerződéses rendelkezések tisztességtelenségének megállapítása, illetve elbírálása, az ezek tisztességtelenségéből eredő sérelmek rendezése a Dh1.tv. és a Dh2. tv. rendelkezései folytán megtörtént, így ezek – és kizárólag csak ezek – a kérdések további jogvita tárgyát nem képezhetik. **Az átszámítási árfolyam jogszabályi meghatározása [Dh1.tv. 3. § (2)-(3) bekezdés] és az egyoldalú kamat-költség- és díjemelés figyelmen kívül hagyásának előírása [Dh2.tv. 4. § (1) bekezdés] pedig nem jelenti azt, hogy akár a kirovó pénznem meghatározása, akár az egyes, egyoldalú emelés nélkül figyelembe vett kamat-, költség- és díjtételek kikötése tekintetében olyan jogszabályban meghatározott kötelező tartalomról lenne szó, amelynek érvényessége ez okból nem vitatható [v. ö. Ptk. 209. § (6) bekezdés].**

VI. A fenti megfontolásokra tekintettel a korábbi többségi álláspont megváltoztatása nem indokolt.”

III. RÉSZLETES INDOKLÁS

III.1. Az első kérdés:

1. Tekintettel különösen arra, hogy amennyiben a szerződés elsődleges tárgyának meghatározása tisztességtelenségnek minősül, akkor az a szerződés teljes (és nem részleges) érvénytelenségét eredményezi a 93/13 EKG irányelv 6. cikk (1) bekezdése értelmében, a kölcsönszerződés elsődleges tárgyát meghatározó feltétel tisztességtelenségéből fakadó semmisség alkalmazása (ahol a feltétel a továbbiakban nem jelenthet kötelezettséget a fogyasztóra nézve) járhat-e olyan következménnyel (pl. bírósági határozat, nemzeti jogszabály által meghatározott speciális jogkövetkezmény, jogszabályi- vagy jogegységi határozati rendelkezés alkalmazásán keresztül), hogy annak köszönhetően a szerződés jogi minősítése ténylegesen vagy hatásait tekintve módosul, így különösen deviza alapú kölcsönszerződés (ahol a kölcsönszerződésből eredő követelések valamely külföldi pénznemben kerülnek meghatározásra és nyilvántartásra /a továbbiakban a követelés pénzneme/ és ezen követelések a belföldi pénznemben teljesítendőek /a továbbiakban a teljesítés pénzneme/) forintkölcsön szerződésnek legyen tekintendő?

A 2/2014. számú PJE határozat indoklásának III.1. pontja a következőket mondta ki: „Az Európai Unió Bírósága a C-26/13. számú ügyben hozott ítéletében akként foglalt állást, hogy a „szerződés elsődleges tárgyát” vagyis a „főszolgáltatást” megállapító szerződési feltételeknek azok tekintendők, amelyek a szerződést jellemző szolgáltatást határozzák meg.” **A DH. törvények hatálya alá tartozó szerződések érvénytelenségével kapcsolatos perekkel foglalkozó konzultációs testület 2016. szeptember 28. napján tartott üléséről felvett emlékeztető** (a továbbiakban a 160928 emlékeztető) IV.3. pontja értelmében: „Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó rendelkezés a szerződéses főszolgáltatást meghatározó szerződéses kikötés, ezért annak érvénytelensége a szerződés egészének érvénytelenségét eredményezi; ...”

A kölcsönszerződés a magyar jogban **konszenzuál** jogviszonynak minősül: nem a pénz folyósításával, nem reálaktusokkal, hanem a kellő szerződéses akarattal megtámogatott kölcsönös jognyilatkozatok megtételével (jellemzően a vonatkozó szerződés aláírásával) jön létre, azaz a feleknek szerződéskötéskor a lényeges tartalmi elemekben meg kell állapodniuk.

A **Ptk. Kommentár** (HVG-Orac Polgári jog I-IV. - Kommentár a gyakorlat számára, Szerk: Dr. Petrik Ferenc) szerint „A szerződés kétoldalú (egyes esetekben többoldalú) jogügylet: két (vagy több) kölcsönös és egybehangzó

akarathatározás, amely rendszerint valamilyen vagyoni tartalmú hatás kiváltására irányul. A Ptk. minden szerződést konszenzuál szerződésként fogalmaz meg (pl. a kölcsönszerződést is: BH 1998/9. sz. 443.). **Ez azt jelenti, hogy a szerződéses viszony a felek megegyezésével létrejön, ahhoz további jogcselekményre (reálaktusra, pl. dolog, kölcsönösszeg stb. átadására) nincs szükség.**"

A konszenzuál jellegből az következik, hogy amennyiben a szerződés semmisnek minősül, akkor sem válhat annak jogi jellege a kölcsönszerződés keretében a felek által eszközölt reálaktusokon, ténylegesen nyújtott szolgáltatásokon keresztül megítélhetővé, **annak jogi jellegét továbbra is a felek (legfeljebb érvénytelen) jogviszony létrejövetelét eredményező konszenzusa határozza meg**, azaz amennyiben a felek deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek, az továbbra is deviza alapú kölcsönszerződésnek minősül és nem forintkölcsön szerződésnek.

Az árfolyamkockázat viselését rendezni hivatott szerződéses feltétel kiesésével gyakorlatilag csupán a kockázatviselés szabálya módosul, az nem érinti a felek konszenzusát jogviszonyuk további elemei tekintetében:

- (1) megmarad a deviza alapúság, mivel az árfolyamkockázat viselését rendezni hivatott szerződéses feltétel kiesésétől önmagában nem dől meg a követelés pénzneme - teljesítés pénzneme kettősségére vonatkozó egyezsége a feleknek;
- (2) így nem válik a teljesítés pénzneme a követelés pénznemévé; hanem csupán
- (3) a tárgybeli deviza alapú kölcsönszerződés tekintetében, a teljes futamidőre vonatkozólag a folyósításkor alkalmazott forint/deviza árfolyam válik alkalmazandóvá fixált árfolyamként.

A kérdés feltevése megalapozott és szükséges azért is, mert az árfolyamkockázat áthárításának tisztességtelensége esetén az érvénytelenségi ok kiküszöbölése - a Civilisztikai Kollégiumvezetők 2015. november 9-10. napján a Magyar Igazságügyi Akadémián tartott Országos Értekezletről készített Emlékeztetőben (a továbbiakban a **15110910 emlékeztető**) rögzített többségi álláspont (lásd II/A. napirendi pont; I/1. ponthoz fűzött indokolás) értelmében - azzal jár, hogy az érvényessé vagy hatályossá nyilvánított deviza alapú kölcsönszerződés - minthogy a kirovó pénznem megváltozása miatt már nem minősül devizaszerződésnek - nem tartozik a 2014. évi LXXVII. törvény hatálya alá, azaz kvázi forintkölcsön szerződésnek minősül.

1.1. Feltéve, hogy a kölcsönszerződés elsődleges tárgyát meghatározó feltétel tisztességtelenségéből fakadó semmisség alkalmazása járhat olyan következménnyel, hogy annak köszönhetően a szerződés jogi minősítése ténylegesen vagy hatásait tekintve módosul, ezen jogi minősítésben bekövetkezett változás a 93/13 EKG irányelv 6. cikk (1) bekezdése értelmében járhat-e olyan következménnyel (pl. bírósági határozat, nemzeti jogszabály által meghatározott speciális jogkövetkezmény, jogszabályi- vagy jogegységi határozati rendelkezés alkalmazásán keresztül), hogy a jogviszony egyes pénzügyileg releváns paraméterei akár a fogyasztóra nézve hátrányosan is módosulnak (pl. jegybanki alapkamat vagy forintkölcsönökre alkalmazott piaci alapú kamatmérték visszaható hatályú alkalmazása a szerződés szerinti alacsonyabb kamatmérték helyett)?

Felkeresések álláspontja szerint a kölcsönszerződés átminősítésének jogi lehetősége kizárt, a fentebb írtak okán. Feltéve, de meg nem engedve, hogy erre mégis sor kerülhet, a következőket adjuk elő.

A Ptk. 232. § (3) bekezdése értelmében: „A kamat mértéke - **ha azt a felek nem határozták meg** és jogszabály kivételt nem tesz - megegyezik a jegybanki alapkamattal.”

A felek a fenti jogszabályi hely kiemelt fordulatában írtaknak eleget tettek, meghatározták a kamat mértékét, így a kölcsönszerződés jogi jellegének átminősítése nem járhat a felek konszenzusával létrehozott megállapodás pénzügyi paramétereinek megváltoztatásával.

Habár a **Ptk. 241. §-a** értelmében a bíróság módosíthatja a szerződést, ha a felek tartós jogviszonyában a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán a szerződés valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti, ezen rendelkezés nem alkalmazható, mivel nem a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán van helye a már forintkölcson szerződésnek minősülő jogviszony tekintetében a forintkölcsonokra jellemzően alkalmazandó kamatmértéknél alacsonyabb kamatmérték alkalmazására, hanem a fogyasztóval szerződő másik professzionális piaci szereplő szerződéskötés időpontjára eső jogsértő, tisztességtelen eljárásából kifolyólag.

A **93/13 EKG irányelv 6. § (1) bekezdése** szerinti semmisség a fogyasztó érdekében alkalmazandó, a tárgybeli irányelv **kilencedik preambulum bekezdése** rögzíti, hogy az irányelv a fogyasztók gazdasági érdekeinek védelmét szolgálja. A **93/13 EKG irányelv 7. § (1) bekezdése** értelmében „A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

Az **Európai Unió Bírósága a C-76/10. sz. ügyben** (a **Pohotovost s. r. o.** és **Iveta Korčková** között folyamatban volt eljárásban) rögzítette, miszerint nem ellentétes az uniós joggal, ha adott kölcsönszerződés a professzionális szerződő félnek felróható semmisség okán kamat- és költségmentesnek minősül (**határozat 3) pont**). Ezen túlmenően, indoklásában rögzítette a következőket is:

„37 Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a **93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van**, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig információs szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (a C-240/98-C-244/98. sz., Océano Grupo Editorial és Salvat Editores egyesített ügyekben 2000. június 27-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-4941. o.] 25. pontja, valamint a C-168/05. sz. Mostaza Claro-ügyben 2006. október 26-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-10421. o.] 25. pontja).

38 E hátrányos helyzet tekintetében a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Amint az az ítélkezési gyakorlatból következik, olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (a fent hivatkozott Mostaza Claro-ügyben hozott ítélet 36. pontja, valamint a C-243/08. sz. Pannon GSM ügyben 2009. június 4-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-4713. o.] 25. pontja).

39 A 93/13 irányelv által előírt védelem biztosítása érdekében a Bíróság már több esetben hangsúlyozta, hogy a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet csak a szerződő feleken kívüli, pozitív beavatkozás egyenlítheti ki (a fent hivatkozott Océano Grupo Editorial és Salvat Editores egyesített ügyekben hozott ítélet 27. pontja, a fent hivatkozott Mostaza Claro-ügyben hozott ítélet 26. pontja, valamint a C-40/08. sz. Asturcom Telecomunicaciones ügyben 2009. október 6-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-9579. o.] 31. pontja).

...
41 A bíróság azon lehetősége, hogy hivatalból vizsgálja a feltételek tisztességtelen voltát, éppúgy megfelelő eszköz a 93/13 irányelv 6. cikkében foglalt eredmény elérésére, vagyis annak megakadályozására, hogy az egyéni fogyasztót a tisztességtelen feltételek kössék, mint annak elősegítésére, hogy az **irányelv 7. cikkében szereplő cél elérhetővé váljon, mivel az említett vizsgálat esetleges visszatartó erejének köszönhetően megszűnhet a tisztességtelen feltételek alkalmazása a fogyasztók és az eladók vagy szolgáltatók között létrejött szerződésekben** (a C-473/00. sz. Cofidis-ügyben 2002. november 21-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-10875. o.] 32. pontja, valamint a fent hivatkozott Mostaza Claro-ügyben hozott ítélet 27. pontja).”

A fentiek megerősítik, miszerint a fogyasztót védő, visszatartó erővel bíró szabályozást kívánt megteremteni a releváns uniós jog. A visszatartó erő elvész, amennyiben a semmisség jogkövetkezménye körében a tisztességtelen feltételeket alkalmazó professzionális szereplők kompenzálásra kerülnek a tisztességtelen feltétel semmissége okán kieső anyagi várakozásaik tekintetében. Márpedig a felek által kikötött kamattól a fogyasztó terhére eltérő kamatszint esetleges alkalmazása a professzionális szerződő fél részére anyagi kompenzációt jelent. Itt ismételten hivatkozunk a fenti ítélet határozatának 3. pontját, miszerint nem ellentétes az uniós joggal, ha adott kölcsönszerződés a professzionális szerződő félnek felrőható semmisség okán kamat- és költségmentesnek minősül.

A kérdés feltevése megalapozott és szükséges azért is, mert az árfolyamkockázat áthárításának tisztességtelensége esetén az érvénytelenségi ok kiküszöbölése – a 15110910 emlékeztetőben rögzített többségi álláspont (lásd II/A. napirendi pont; I/1. ponthoz fűzött indokolás) értelmében – akként történik, hogy „... a tartozás tőkeösszegének a ténylegesen folyósított forintösszeget kell tekinteni, ügyleti kamatként pedig a szerződésben kikötött kamatfelár alapulvételével megállapított piaci forintkamatot kell alkalmazni. Amennyiben a kamatfelár mértékét a szerződésben a felek kifejezetten nem rögzítették, a kamatfelárat akként kell megállapítani, hogy a szerződéskötéskor meghatározott ügyleti kamatból ki kell vonni a szerződéskötés napján a szerződésben kiíró pénznemként meghatározott devizanemre irányadó pénzüpi kamat mértékét. Az így képzett kamat-felárat kell hozzáadni a szerződéskötés napján a forintra irányadó pénzüpi kamat (HUF BUBOR) mértékéhez.” Ezen álláspontot erősítette meg a Kúria kollégiumvezetője által jegyzett 160928 emlékeztető is.

III.2. A második kérdés:

2. A tisztességtelenség jogkövetkezménye a 93/13 EKG irányelv 6. cikk (1) bekezdése értelmében abszolút érvényű és tisztán jogkérdés vagy a tisztességtelenség jogkövetkezményének levonásakor jelentőséget lehet tulajdonítani

(1) más, a tisztességtelenséggel érintettől eltérő szerződéstípusok szerződési gyakorlatának;

(2) egyes gazdaságilag közvetlenül érintett szereplők (deviza alapú kölcsönök esetében pl. az ún. devizaadós társadalmi csoport és a bankrendszer) feltételezett sérülékenységének; vagy

(3) egyes gazdaságilag közvetlenül nem érintett harmadik személyek vagy csoportok érdekeinek, így pl. annak, hogy a semmisség következtében az ún. devizaadós társadalmi csoport tagjai végeredményben, a számszaki elszámolást figyelembe véve akár túlnyomórészt jobban is járhatnak az ún. forintadós társadalmi csoport tagjainál?

Az **Európai Unió Bírósága** a **C-76/10. sz. ügyben** (a **Pohotovost s. r. o.** és **Iveta Korčková** között folyamatban volt eljárásban) rögzítette, miszerint

„38 E hátrányos helyzet tekintetében a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Amint az az ítélkezési gyakorlatból következik, olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (a fent hivatkozott Mostaza Claro-ügyben hozott ítélet 36. pontja, valamint a C-243/08. sz. Pannon GSM ügyben 2009. június 4-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-4713. o.] 25. pontja).

...

49 Márpedig e tekintetben hangsúlyozni kell, hogy **a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése kógens rendelkezésnek minősül**. Hangsúlyozni kell továbbá, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében ezen irányelv egyébként, a maga egészében olyan intézkedésnek minősül, amely elengedhetetlen az Európai Unióra bízott feladatok megvalósításához és különösen az Unió egész területén az életszínvonal és életminőség javításának biztosításához (lásd a fent hivatkozott

Mostaza Claro-ügyben hozott ítélet 37. pontját, valamint a fent hivatkozott Asturcom Telecomunicaciones ügyben hozott ítélet 51. pontját).

50 Ily módon, tekintettel azon közérdek jellegére és jelentőségére, amelyen a 93/13 irányelv által a fogyasztóknak biztosított védelem alapul, meg kell állapítani, hogy ezen irányelv 6. cikkét azon nemzeti jogszabályokkal egyenértékűnek kell minősíteni, amelyek a nemzeti jogrendben a közrendi szabályok rangjával bírnak (a fent hivatkozott Asturcom Telecomunicaciones ügyben hozott ítélet 52. pontja)."

Fentiek alapján kijelenthető, hogy a **93/13 EKG irányelv** tekintetében tisztességtelenség jogkövetkezménye egyedi ügyre alkalmazandó, abszolút érvényű és tisztán jogkérdés. Így a tisztességtelenség jogkövetkezményének levonásakor nem lehet jelentőséget tulajdonítani

(1) más, a tisztességtelenséggel érintettől eltérő szerződéstípusok szerződési gyakorlatának;

(2) egyes gazdaságilag közvetlenül érintett szereplők (deviza alapú kölcsönök esetében pl. az ún. devizaadós társadalmi csoport és a bankrendszer) feltételezett sérülékenységének; vagy

(3) egyes gazdaságilag közvetlenül nem érintett harmadik személyek vagy csoportok érdekeinek.

A fent idézett irányelv vonatkozásában ismételten rá kívánunk mutatni arra, hogy a **nemzeti joghoz képest valamennyi kötelező erejű uniós jogi aktus elsőbbséget élvez, függetlenül attól, hogy az elsődleges jogból, vagy a másodlagos jogból származik-e**. A kifejezetten tagállami jogalkotást igénylő jogharmonizációs célt szolgáló irányelveknek nincs közvetlen hatályuk, azonban az Európai Unió Bíróságának gyakorlata szerint, **ha az irányelv kellően konkrét rendelkezéseket tartalmaz, amelyekből egyértelműen következnek a személyi hatálya alá tartozó körben meghatározott jogosultságok, akkor a hazai jogot az uniós jog hatékony érvényesülése érdekében az irányelvvel összhangban kell értelmezni**. A nemzeti jog irányelvvel összhangban álló értelmezésének kötelezettségét az Európai Unió Bírósága először a „Von Colson and Komann v. Land Nordrhein-Westfalen” ügyben (14/83.) fektette le, majd a C-106/98. számú ügyben ehhez azt is hozzáfűzte, miszerint **nincs jelentősége annak, hogy a hazai jogalkotásra az irányelv elfogadása előtt vagy után került-e sor**. Az irányelvvel összhangban álló értelmezés kötelezettségét és vele ellentétes nemzeti jogszabály figyelmen kívül hagyását eredményező ún. „**kizáró hatály**” elvét erősítette meg a Bíróság a C-441/93. és a C-194/94. számú ügyekben is. A **2014.3154. BDT** alapján az **Európai Unió Bíróságának az uniós jog értelmezése tárgyában tett ítéleti megállapításai kötelezőek a tagállami bíróságokra nézve**.

A kérdés feltevése megalapozott és szükséges azért is, mert a deviza alapú kölcsönszerződések jogi sorsát több jogszabály kezdeményezésével proaktívan alakító Kormány kommunikációjának egyik alaptétele, hogy „a devizaadósok nem járhatnak jobban a forintadósoknál”. A 2014. évi LXXVII. tv. javaslatához fűzött általános miniszteri indokolás leszögezi: „[a]z átváltási árfolyam meghatározása során nem lehetett figyelmen kívül hagyni, hogy a Kúria jogegységi döntése arra a következtetésre jutott, hogy az árfolyamkockázat az érvényes szerződések esetén a hiteladóst terheli. A deviza és devizaalapú hitelek kamata mindig is jóval alacsonyabb volt, mint az ugyanabban az időpontban azonos hitelcélra nyújtott forinthiteleké. Minderre tekintettel azt is szem előtt kellett tartani, hogy a forinthitelek se kerüljenek méltánytalanul hátrányos helyzetbe a deviza, illetve a devizaalapú hitelek adósaihoz képest. A törvényben rögzített, forintosításra irányadó árfolyamok ezt a szempontot is érvényesítik”. Itt jegyezzük meg, hogy ezen álláspont egyáltalán nincs tekintettel a devizaadósokkal szembeni jogsértésekre, az azokból eredő vagyoni és nemvagyoni károkra, az átélt megpróbáltatásokra.

Végezetül: a deviza alapú hitelezés több százezer magyar családot érint, igen magas fizetéképtelenségi ráta mellett, míg a „hazai bankszektor sérülékenysége” pedig nem több mítosznál. A magyar pénzpiac – a szereplők globális súlya okán –

nem tud spontán összeomlani a tisztességes eljárás kikényszerítése okán, mivel azt legfeljebb annak szereplői tudják tudatos döntéseikkel elérni. A pénzügyi szereplők tőkeerejét jellemzi például, hogy az UniCredit Csoport mérlegfőösszege a 2014. évi konszolidált éves beszámolója szerint 844.217 millió EUR volt (<https://www.unicreditgroup.eu/content/dam/unicreditgroup-eu/documents/en/investors/financial-reports/2014/2014-Consolidated-Reports-and-Accounts.pdf> /30. o., Consolidated Balance Sheet, Total assets/), ami Magyarország 2014. évi 104.256 millió EUR GDP eredményének (https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_gpt015.html) több, mint nyolcszorosa, míg az UniCredit Csoport magyarországi leánybankja 6,4%-os belföldi piaci részesedés mellett (<https://www.unicreditgroup.eu/content/dam/unicreditgroup-eu/documents/en/investors/financial-reports/2014/2014-Consolidated-Reports-and-Accounts.pdf> /13. o., Market Share/) ugyanezen időszakban 7.100 millió EUR (https://www.unicreditbank.hu/content/dam/cee2020-pws-hu/Rolunk/UC_Eves_Jelentes_2014.pdf /5. o., 2.235.745 millió HUF konszolidált mérlegfőösszeg 2014. december 31-én érvényes HUF/EUR MNB devizaárfolyammal számolva/) mérlegfőösszeggel zárt, amely érték az UniCredit Csoport által elért érték jóval kevesebb, mint 1 (egy) százalékát teszi ki, azaz kis túlzással mondhatni, hogy az a kerekítési hiba tartományába utalható. Természetesen a hivatkozott mutatókból pontos pénzügyi következtetések nem vonhatóak le, de a léptékek bemutatására teljesen alkalmasak.

III.3. A harmadik kérdés:

3. A 93/13 EKG irányelv 3. cikk (1) bekezdése, 4. cikk (2) bekezdése, 5. cikke, és 6. cikk (1) bekezdése (azaz a tisztességtelenség megítélése és annak jogkövetkezménye) szempontjából az árfolyamkockázat viselését a fogyasztóra hárító feltétel (azaz a kockázatviselést szabályozó szerződéses rendelkezés/ek összessége/) minősülhet-e több feltételnek?

A 93/13 EKG irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében „*tisztességtelen feltételek*”: a 3. cikkben meghatározott szerződési feltételek;”. A 3. cikk (1) bekezdése értelmében „*Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.*”

A kérdésre adandó helyeslő válasz elvi szinten nem zárható ki, de meg kell határozni azt a helyes paraméterezést, amely mentén ez kellő biztonsággal és jogszerűen (egyben tisztességesen) megítélhető. A fenti 3. cikk (1) bekezdésből is az következik, hogy adott jogintézmény (pl. az árfolyamkockázatból eredő terhek telepítésére vonatkozó feltételek összessége) keretei közt felmerülő jogok és kötelezettségek arányossága a feltétele a tisztességességnek.

Felperesek álláspontja szerint, szerződésben szerepeltetett, tisztán körülhatárolható jogintézmény (jelen esetben az árfolyamkockázatból eredő terhek telepítésére vonatkozó feltétel) tekintetében az vizsgálendő, hogy az azt szabályozó rendelkezések összessége

(1) koherens, egybefüggő szöveg szerkesztésileg és/vagy tartalmilag avagy egymástól elkülöníthető részekre bomlik valamilyen szempontból;

(2) nyelvtanilag és logikailag vizsgálva azt a célt szolgálja, hogy egységes eredményre vezessen avagy a rendelkezések között ilyen szoros összefüggés nem áll fenn, azok megbonthatóak, és ennek következményeként azok értelmezése differenciált eredményre is vezethet (oly módon, hogy a különböző eredményekre vezető feltételek egymással nem ellentétesek, így azok nem feszítik szét a világosság és érthetőség szabta koherenciai elvárást és értelmezési keretet);

(3) homogén és egységes joghatás kiváltást célozza avagy kifejezett célja akár differenciált és/vagy részbeni joghatás kiváltása is (oly módon, hogy a differenciált és/vagy részbeni joghatások párhuzamos szerepeltetése nem feszíti

szét a világosság és érthetőség szabta koherenciai elvárást és értelmezési keretet).

Az ÁK klauzula hivatkozásra került a fenti II.1. pontban. Az ÁK klauzula célja az árfolyamkockázat viselésének teljeskörű áthárítása a felperesekre. Felperesek álláspontja szerint **az ÁK klauzula nem minősülhet a 93/13 EKG irányelv alkalmazása tekintetében több feltételnek**, a következők okán.

(1) **Az ÁK klauzula koherens, egybefüggő szöveg, amelynek célja az árfolyamkockázatból eredő terhek maradéktalan fogyasztókra terhelése.** Annak egyes szakaszai nem értékelhetőek nyelvtanilag vagy a formális logika szabályai szerint akként, hogy azok kifejezett célja az árfolyamkockázatból eredő terhek részbeni/korlátozott fogyasztókra terhelése lenne, és ezen szakaszok kumulatív hatásaként jelentkezik csupán a teljeskörű kockázatáthárítás. Az egyes szakaszok külön-külön egyaránt ugyanazt a célt szolgálják: biztosítani az árfolyamkockázat viseléséből eredő terhek teljeskörű fogyasztókra terhelését.

(2) **Az ÁK klauzula egységes jogintézmény:** az árfolyamkockázatból eredő terhek fogyasztók általi, teljeskörű viselését hivatott rendezni.

(3) **Az ÁK klauzula homogén és egységes joghatás kiváltást célozza: az árfolyamkockázatból eredő terhek maradéktalan fogyasztókra terhelését.**

Hivatkozunk továbbá a lenti III.4. kérdéshez fűzött érveket.

III.4. A negyedik kérdés:

4. A 93/13 EKG irányelv 6. cikk (1) bekezdése (miszerint a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve) értelmezhető-e akként, hogy adott feltétel (nem annak bizonyos szakasza, hanem a teljes vizsgált feltétel) lehet úgy teljes mértékben tisztességtelen avagy egyszerre részben tisztességes és részben tisztességtelen, hogy az részben alkalmazható, azaz abból (pl. egyéni bírói mérlegelés függvényében) bizonyos mértékig kötelezettségek származhatnak a fogyasztóra nézve (azaz hatását tekintve mindkét esetben csak bizonyos mértékig tisztességtelen), pl. bírósági határozat, nemzeti jogszabály által meghatározott speciális jogkövetkezmény, jogszabályi- vagy jogegységi határozati rendelkezés alkalmazásán keresztül?

Felperesek álláspontja szerint adott feltétel nem lehet egyszerre részben tisztességes és részben tisztességtelen. Amennyiben egy adott feltétel, azaz az azt szabályozó szerződéses rendelkezés(ek összessége) esetében alappal felmerül az egyidejű tisztességesség és tisztességtelenség lehetősége, akkor a vizsgált szerződéses rendelkezés(ek összessége) további feltételekre bontható(ak) - a harmadik kérdéshez fűzött indoklásban szereplő szempontok mentén. Ebben az esetben értelemszerűleg már nem egy adott feltétel, azaz az azt szabályozó szerződéses rendelkezés(ek összessége) minősül egyszerre tisztességesnek és tisztességtelennek, hanem a vizsgált szerződéses rendelkezés(ek összessége) valójában több feltételnek minősül, amelyek - a jelentéstartalom kibontására és jogi kiértékelésére tekintettel - differenciált joghatást célzó elkülönült feltételek (ahol a célzott joghatások közül van, ami a feltétel megfogalmazása okán tisztességesnek minősül, míg van, amely nem).

A 93/13 EKG irányelv 6. cikk (1) bekezdés helyes nyelvtani, és (fogyasztóvédelmi célzatú) jogi értékelésére, illetve annak kógens jellegére tekintettel (lásd Európai Unió Bírósága a C-76/10. sz. ügyben, a Pohotovost s. r. o. és Iveta Korčkovská között folyamatban volt eljárásban hozott határozat indoklásának 38., 49-50. pontjait), kijelenthető, hogy egy tisztességtelen feltétel (értjük ez alatt a 3. kérdésre adott válasz szerinti feltétel fogalmát) csak és kizárólag teljes mértékben tisztességtelen tud lenni, a 93/13 EKG irányelv nem ismeri a részbeni tisztességtelenség fogalmát, a tisztességtelenség jogkövetkezménye, hogy „a feltétel a továbbiakban nem jelenthet kötelezettséget a fogyasztóra nézve”, így az értelemszerűleg nem lehet részben alkalmazható, abból bizonyos mértékig sem származhatnak kötelezettségek a fogyasztóra nézve.

Túl a fentebb írtakon, mivel a **93/13 EKG irányelv** célja a fogyasztók védelme, illetve a **Ptk. 207. § (2) bekezdése** értelmében, amennyiben a feltétel tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. Ily módon, a tisztességtelenség szempontjából vizsgált feltétel ezirányú **kifejezett** hivatkozása híján nem alkalmazható a többen a kevesebb elve, mivel az kizárólag a professzionális szerződő felek anyagi érdekeit szolgálná és semmilyen fogyasztóvédelmi célt nem látna el.

A fentebb írtakat szükséges hangsúlyozni, mivel a Kúria **160928 emlékeztetőjének IV.3. pontja** ebben a témában a következő megállapításokat tette:

„3. Mi a jogkövetkezménye annak, ha az árfolyamkockázatról történt tájékoztatás megtörtént ugyan, de nem volt teljeskörű, nem volt megfelelő? (a Győri Törvényszék felvetése)

A Civilisztikai Kollégiumvezetők 2015. november 9-10. napján a Magyar Igazságügyi Akadémián tartott Országos Értekezletről készített Emlékeztetőben rögzített többségi álláspont szerint „a tisztességtelenség megállapíthatóságának az alapja az, hogy az átlagos fogyasztó a kapott tájékoztatás alapján nem láthatta át azt: reális lehetősége áll fenn annak, hogy az árfolyam változásának hatására az általa teljesítendő szolgáltatás mértéke a hitel futamideje alatt akár korlátlanul is megnövekedhet, vagyis úgy vállalta az ügylet jellegéből eredő árfolyamkockázatot, hogy nem volt tisztában annak valós tartalmával.

Ha a fogyasztó az árfolyamkockázat valós tartalmáról nem kapott világos és érthető tájékoztatást, vagy olyan tartalmú tájékoztatást kapott, amelyből nem volt világos a kockázat korlátlansága és realitása, az árfolyam-kockázat telepítse teljes egészében tisztességtelen, vagyis a fogyasztó - a 93/13/EKG Irányelv 6. cikkének 1. bekezdése alapján - egyáltalán nem kötelezhető az árfolyamkockázat viselésére.

Más a helyzet akkor, ha a fogyasztó számára adott tájékoztatásból az átlagos fogyasztó számára az tűnhetett ki, hogy bár az árfolyamkockázat őt terheli, és megemelheti a fogyasztó által fizetendő szolgáltatás mértékét, azonban az árfolyamváltozás valós lehetőségére is tekintettel ez a kockázat - konkrétan meghatározott - korlátozott mértékben áll fenn; ebben az esetben az árfolyamkockázat e konkrétan meghatározott mértékig a fogyasztó számára világos volt, e mértékig az árfolyamváltozás viselését a fogyasztó annak valós tartalmának ismeretében vállalta, ezért az árfolyam-kockázat fogyasztóra telepítése csak e konkrét mértéket meghaladó részében tisztességtelen, vagyis a fogyasztó a 93/13/EKG Irányelv 6. cikkének 1. bekezdése alapján csak e mértéket meghaladóan nem kötelezhető az árfolyamkockázat viselésére.

Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó rendelkezés a szerződéses főszolgáltatást meghatározó szerződéses kikötés, ezért annak érvénytelensége a szerződés egészének érvénytelenségét eredményezi; ez az érvénytelenségi ok azonban - az alább kifejtettek szerint - kiküszöbölhető, ezért a 6/2013. PJE határozat 4. pontja értelmében a szerződést - egyéb, ki nem küszöbölhető érvénytelenségi ok hiányában - érvényessé kell nyilvánítani. [II/A. napirendi pont; I/1. ponthoz fűzött indokolás]

Hangsúlyozni kell azonban, hogy - miként azt a Civilisztikai Kollégiumvezetők 2015. november 9-10. napján a Magyar Igazságügyi Akadémián tartott Országos Értekezletről készített Emlékeztetőben rögzített többségi álláspont is leszögezi - ebben az esetben az érvénytelenség oka kiküszöbölhető, így a szerződés - más, ezt kizáró érvénytelenségi ok fennállta hiányában - érvényessé nyilvánítható [v. ö.: II/A. napirendi pont; I/1. ponthoz fűzött indokolás].

Az érvénytelenségi ok kiküszöbölése - a Civilisztikai Kollégiumvezetők 2015. november 9-10. napján a Magyar Igazságügyi Akadémián tartott Országos Értekezletről készített Emlékeztetőben rögzített többségi álláspont értelmében, akként történik, hogy a bíróság „a szerződést - a tőkeösszeget és az ügyleti kamat mértékét meghatározó kikötés érintetlenül hagyásával - olyan tartalommal nyilvánítja érvényessé ..., hogy az árfolyamkockázat e meghatározott mértékig terhelje a fogyasztót, vagyis az átszámításra a hivatalos árfolyamon, illetve a banki középárfolyamon, de legfeljebb a tájékoztatásban „konkrét, hitelt érdemlőnek tűnő” módon megjelölt maximális árfolyamon kerüljön sor.

Ebben az esetben az érvényessé vagy hatályossá nyilvánított szerződés – mivel a kirovó pénznem nem változik meg – továbbra is devizaszerződésnek minősül, ezért a 2014. évi LXXVII. törvény hatálya alá tartozik, így a forintosítás határnapján a tartozást a 2014. évi LXXVII. törvényben meghatározott árfolyamon át kell számítani forintba, így a marasztalás – amely a forintosítás határnapját követően történik – forintban történik.” [II/A. napirendi pont; II/1.2. pont].”

4.1. Feltéve, hogy a 93/13 EKG irányelv 6. cikk (1) bekezdése értelmezhető akként, hogy adott teljes feltétel lehet úgy teljes mértékben tisztességtelen avagy egyszerre részben tisztességes és részben tisztességtelen, hogy az részben alkalmazható, azaz abból bizonyos mértékig kötelezettségek származhatnak a fogyasztóra nézve (azaz hatását tekintve mindkét esetben csak bizonyos mértékig tisztességtelen); az, hogy a szerződés elsődleges tárgyát meghatározó vizsgált feltétel tisztességtelensége okán a teljes kölcsönszerződés érvénytelennek minősül, járhat-e olyan következménnyel, hogy a számszaki elszámolás tekintetében összességében hátrányosabb helyzetbe kerül a fogyasztó és kedvezőbbbe a másik professzionális szerződő fél, mintha a szerződés elsődleges tárgyát meghatározó vizsgált feltétel tisztességtelensége okán a kölcsönszerződés csupán részben minősülne tisztességtelennek (miszerint a szerződés további feltételi változatlan tartalommal továbbra is kötik a feleket)?

Tekintettel a már hivatkozott védett jogi érdekekre és arra, hogy a fogyasztóval szerződést kötő másik professzionális szerződő fél teljes semmisségre vezető tisztességtelen eljárása értelemszerűleg súlyosabban minősül, mint a részleges semmisségre vezető tisztességtelen eljárása, a teljes semmisség alkalmazandósága esetén – a súlyosabb jogsértés okán – nem kerülhet kedvezőtlenebb elszámolási helyzetbe a fogyasztó, valamint nem kerülhet kedvezőbb elszámolási helyzetbe a professzionális szerződő fél.

Hivatkozunk továbbá a fenti III.1-4. pontokhoz fűzött indoklást.

III.5. Az ötödik kérdés:

5.

5.1. A 93/13 EKG irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 5. cikke értelmezési körében, tisztességesnek, azaz világosnak és érthetőnek minősülhet-e a gazdasági következmények tekintetében az a törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján (a másik professzionális szerződő fél által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalt és általános szerződési feltételként) megszerkesztett, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltétel, amely nem tartalmaz kifejezetten olyan figyelemfelhívást, miszerint a kölcsönszerződés alapján teljesítendő törlesztőrészlet összege meghaladhatja a másik professzionális szerződő fél által lefolytatott hitelképességi vizsgálat keretében bevizsgált fogyasztói jövedelem összegét?

Mindenekelőtt rögzítjük, hogy a vonatkozó nemzeti jogszabály (**Hpt. 203. § (6) bekezdése**) írásbeli kockázatfeltárást ír elő és nem a kockázat fennálltának pusztá deklarációját és telepítését, továbbá az **Európai Unió Bírósága előtt C-26/13. szám** alatt folyamatban volt ügy **indoklásának 74. pontja** értelmében nem csupán a kockázat fogyasztó által felismerhetővé tétele elvárható a másik professzionális szerződő féltől, hanem az is, hogy a fogyasztó a tájékoztatás alapján képes legyen értékelni is a rá áthárított árfolyamkockázat rá nézve – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is, és ennél fogva az általa felvett kölcsön teljes költségét.

Rögzítjük, hogy a deviza alapú kölcsönszerződések körében a teljesítés pénzneme forint, a fogyasztók bevizsgált jövedelme ugyancsak forint pénznemhez kötötten keletkezik.

Rögzítjük, hogy a kockázatfeltárás, kockázat értékelhetővé tétele messze túlmutat a kockázat tényének kinyilatkoztatásán és a kockázat jogi telepítésén. Álláspontunk szerint a kérdésbe foglalt kifejezett figyelemfelhívás feltétlenül szükséges elem a tisztességes kockázatfeltáráshoz, mert ezen információ híján a felperesek egyszerűen nem kerülhetnek olyan helyzetbe, hogy az árfolyamkockázat áthárításából eredő valós kockázatot értékelni tudják.

Felperesek alappal bizhattak abban, hogy a törlesztő részletek nem fognak a **bevizsgált jövedelmükhöz viszonyítottan felelősen vállalható mérték fölé emelkedni**, amennyiben ezen összegekkel minősítette a másik professzionális szerződő fél alkalmasnak őket a deviza alapú kölcsön felvételére. Bizhattak benne, hogy a másik professzionális szerződő fél szakszerűen és az óvatos tevékenységének megfelelően (prudens működéséből következően) kellő elővigyázatossággal járt el és a **teljes futamidőre kiterjedt a minősítés**. Az ÁK klauzula tartalma és a másik professzionális szerződő fél magatartása (hitelvizsgálat lefolytatása) alapozta meg azt a tudatukat, hogy a kockázat a vizsgálat jövedelmi viszonyok keretei között marad.

Ha a felpereseknek tudnia kellett volna az árfolyamkockázat korlátlanságáról, akkor nyilván a másik professzionális szerződő fél is ennek tudatában vizsgálta volna a hitelkérelmet és azt kellett volna megállapítania, hogy az árfolyamkockázat korlátlan emelkedésének lehetősége miatt bármely magas felperesi jövedelem esetén reálisan feltehető, hogy a deviza alapú kölcsönszerződést a felperesek nem tudják szerződésszerűen teljesíteni, ezért a kölcsönkérelmet el kellett volna utasítania. Ha a másik professzionális szerződő fél ennek ellenére is kölcsönt nyújtott felpereseknek, akkor

(1) vagy a másik professzionális szerződő fél sem volt tudatában a korlátlan árfolyamváltozási kockázat fennálltának, így arról a felpereseket sem tájékoztathatta;

(2) vagy a hitelkérelem elbírálásakor a másik professzionális szerződő fél semmi jelentőséget nem tulajdonított a felperesi jövedelmi viszonyoknak és azon körülménynek, hogy a kölcsönügylet szerződésszerűen teljesedésbe tud-e menni.

Fentiek értelmében, amennyiben a másik professzionális szerződő fél szakszerű hitelvizsgálatot folytatott le a kölcsönkérelem elbírálása kapcsán (saját hatáskörben vagy közjogi szabályok mentén), és nem feltételezhető róla, hogy szerződésszerű teljesedésbe menetelre alkalmatlan jogviszony létrehozása volt a célja, felperesek joggal feltételezhatték az árfolyamkockázat korlátozott, feltárt jövedelmi viszonyaikhoz képest vállalható mivoltát.

A felpereseket figyelmeztették ugyan az árfolyamkockázatra, de arról nem tájékoztatták, hogy ez a kockázat túl nőhet a bevizsgált jövedelmén. A **Ptk. 207. § (1) bekezdés** szerint vita esetén a szerződést úgy kell értelmezni, ahogy a fél érthette. Miután olyan felhívást, hogy a kockázat túlnőhet a jövedelmükön, nem tartalmaz az ÁK klauzula, azt csak úgy lehet értelmezni, hogy erre nem figyelmeztették a fogyasztókat, ennek veszélye nem fenyegetett. Mivel a kölcsönnyújtás nem azonnal történt, hanem kérelem alapján, ez további bizonyíték arra, hogy a deviza alapú kölcsön nyújtása bevizsgálás és professzionális döntés eredménye: a felperesek alkalmasnak találtattak a teljesítésre. Ha a bevizsgálás valóban megtörtént (illetve annak jogszabályi lehetősége adott volt vagy kötelező jelleggel meg kellett volna történnie), akkor az egy súlyos érv a jövedelem határain belül maradó törlesztés feltételezésére. Ilyen egyértelmű tényállásnál még hivatkozni sem kellene a **Ptk. 207. § (2) bekezdésére**, amely értelmében a fogyasztói szerződésekben vita esetén a fogyasztóra kedvezőbb értelmezést kell elfogadni.

Hitelvizsgálat kapcsán hivatkozunk a **Hpt. 13. § (1) bekezdés b) pontját**, **70. §-át**, **78. §-át** és **2. sz. mellékletének 10.3. pontját**, valamint a **2008/48/EK irányelv (26) pontját**, miszerint „A bővülő hitelpiacon különösen fontos az, hogy a **hitelvezők ne vegyenek részt felelőtlen hitelügyletekben**, vagy ne adjanak hitelt előzetes hitelképességi vizsgálat nélkül, és a tagállamoknak megfelelő ellenőrzést kell végezniük, hogy elkerülhető legyen az ilyen magatartás; továbbá,

amennyiben ezt teszik, a tagállamok a hitelezőkre alkalmazandó szankciók meghatározására legyenek jogosultak. A hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2006. június 14-i 2006/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (1) hitelkockázati rendelkezéseinek sérelme nélkül **a hitelezők felelőssége, hogy egyenként felmérjék a fogyasztók hitelképességét.**"

Szerződésszerű teljesezésbe menetelre alkalmatlan jogviszony létrehozása tisztességtelen a 2/2011. (XII.12.) PK vélemény indoklása 3. pontjának második bekezdése értelmében: **„Tisztességtelenségre utal** ezért a Ptk. lényeges diszpozitív szabályaitól való eltérés, vagy **a jogok és kötelezettségek olyan meghatározása, amely a szerződés céljának a megvalósítását veszélyezteti.**"

Az **Európai Unió Bírósága C-26/13. számú ügyben hozott ítélete** - a kétnemű árfolyamok alkalmazásának tisztességtelenségének vizsgálata kapcsán - kimondta, hogy *„az átláthatóság követelményének tiszteletben tartása szempontjából alapvető jelentőséggel bír az, hogy a kölcsönszerződés átlátható jelleggel tünteti-e fel a külföldi pénznem átváltási mechanizmusának okait és sajátosságait, valamint az e mechanizmus és a kölcsön folyósítására vonatkozó többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt oly módon, hogy a fogyasztó egyértelmű és érthető kritériumok alapján előre láthassa a számára ebből eredő gazdasági következményeket"* [73. pont], és *„a releváns ténybeli elemek összességére tekintettel, mint a hitelező által a kölcsönszerződés megkötése során közzétett reklám és tájékoztatás, az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó nem csak felismerni képes a külföldi pénznem eladási és vételi árfolyama között a pénzpiacra általánosságban megfigyelt különbség fennállását, hanem képes e értékelni is a végső soron általa megfizetendő törlesztőrészletek kiszámítására alkalmazott eladási árfolyam alkalmazásának rá nézve - esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit is, és ennél fogva az általa felvett kölcsön teljes költségét"* [74. pont]

Hivatkozunk, hogy az **Alkotmánybíróság** - a Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozata rendelkező része 1. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezések elutasításáról szóló - **11/2015. (V. 14.) AB határozat**ában teljes mértékben kiállt a Kúria ezen döntés mellett. A határozatból érdemes kiemelni, hogy az átláthatóság elvének való megfelelés vizsgálata nem ragadhat le pusztán nyelvtani szinten:

*„[46] Ezzel összefüggésben mutatott rá az Európai Bíróság a C-26/13. számú ügyben hozott ítéletében, hogy [a] szerződési feltételek átláthatóságának a 93/13 irányelvben foglalt követelménye **nem korlátozható kizárólag azok alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére.***

[47] Éppen ellenkezőleg - ahogyan a Bíróság a jelen ítélet 39. pontjában már emlékeztetett rá -, mivel a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van többek között az információs szintje tekintetében, az átláthatóság e követelményét kiterjesztő módon kell érteni." (Indokolás 71-72.)

5.2. A 93/13 EKG irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 5. cikke értelmezési körében, tisztességesnek, azaz világosnak és érthetőnek minősülhet-e a gazdasági következmények tekintetében az a törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján (a másik professzionális szerződő fél által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalt és általános szerződési feltételként) megszerkesztett, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses rendelkezés, amely nem tartalmaz kifejezetten olyan figyelemfelhívást, miszerint a kölcsönszerződés alapján mindenkor fennálló tőketartozás összege meghaladhatja a másik professzionális szerződő fél által lefolytatott hitelképességi vizsgálat keretében bevizsgált, a fogyasztó rendelkezésére álló fedezeti vagyont értékét?

Mindenekelőtt rögzítjük, hogy a vonatkozó nemzeti jogszabály (**Hpt. 203. § (6) bekezdése**) írásbeli kockázatfeltárást ír elő és nem a kockázat fennálltának pusztá deklarációját és telepítését, továbbá az **Európai Unió Bírósága előtt C-**

26/13. szám alatt folyamatban volt ügy **indoklásának 74. pontja** értelmében nem csupán a kockázat fogyasztó által felismerhetővé tétele elvárható a másik professzionális szerződő féltől, hanem az is, hogy a fogyasztó a tájékoztatás alapján képes legyen értékelni is a rá áthárított árfolyamkockázat rá nézve – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is, és ennél fogva az általa felvett kölcsön teljes költségét.

Rögzítjük, hogy a deviza alapú kölcsönszerződések körében a teljesítés pénzneme forint, a fogyasztók fedezeti vagyona ugyancsak forint pénznemben likvid.

Ismételten rögzítjük, hogy a kockázatfeltárás, kockázat értékelhetővé tétele messze túlmutat a kockázat tényének kinyilatkoztatásán és a kockázat jogi telepítésén. Álláspontunk szerint a kérdésbe foglalt kifejezett figyelemfelhívás feltétlenül szükséges elem a tisztességes kockázatfeltáráshoz, mert ezen információ híján a felperesek egyszerűen nem kerülhetnek olyan helyzetbe, hogy az árfolyamkockázat áthárításából eredő valós kockázatot értékelni tudják.

Felperesek alappal bízhattak abban, hogy a tőketartozás mértéke nem fog a **bevizsgált fedezeti vagyonukhoz viszonyítottan felelősen vállalható mérték fölé emelkedni**, amennyiben ezen összegekkel minősítette a másik professzionális szerződő fél alkalmasnak őket a deviza alapú kölcsön felvételére. Bízhattak benne, hogy a másik professzionális szerződő fél szakszerűen és az óvatos tevékenységének megfelelően (prudens működéséből következően) kellő elővigyázatossággal járt el és a **teljes futamidőre kiterjedt a minősítés**. Az ÁK klauzula tartalma és a másik professzionális szerződő fél magatartása (hitelvizsgálat lefolytatása) alapozta meg azt a tudatukat, hogy a kockázat a vizsgálat vagyoni viszonyok keretei között marad.

Ha a felpereseknek tudnia kellett volna az árfolyamkockázat korlátlanságáról, akkor nyilván a másik professzionális szerződő fél is ennek tudatában vizsgálta volna a hitelkérelmet és azt kellett volna megállapítania, hogy az árfolyamkockázat korlátlan emelkedésének lehetősége miatt bármely nagy értékű felperesi fedezeti vagyon esetén reálisan feltehető, hogy a deviza alapú kölcsönszerződést a felperesek nem tudják szerződésszerűen teljesíteni, ezért a kölcsönkérelmet el kellett volna utasítania. Ha a másik professzionális szerződő fél ennek ellenére is kölcsönt nyújtott felpereseknek, akkor

(1) vagy a másik professzionális szerződő fél sem volt tudatában a korlátlan árfolyamváltozási kockázat fennálltának, így arról a felpereseket sem tájékoztathatta;

(2) vagy a hitelkérelem elbírálásakor a másik professzionális szerződő fél semmi jelentőséget nem tulajdonított a felperesi vagyoni viszonyoknak és azon körülménynek, hogy a kölcsönügylet szerződésszerűen teljesedésbe tud-e menni.

Fentiek értelmében, amennyiben a másik professzionális szerződő fél szakszerű hitelvizsgálatot folytatott le a kölcsönkérelem elbírálása kapcsán (saját hatáskörben vagy közjogi szabályok mentén), és nem feltételezhető róla, hogy szerződésszerű teljesedésbe menetelre alkalmatlan jogviszony létrehozása volt a célja, felperesek joggal feltételezhatték az árfolyamkockázat korlátozott, feltárt vagyoni viszonyaikhoz képest vállalható mivoltát.

A felpereseket figyelmeztették ugyan az árfolyamkockázatra, de arról nem tájékoztatták, hogy ez a kockázat túl nőhet a bevizsgált fedezet értékén. A **Ptk. 207. § (1) bekezdés** szerint vita esetén a szerződést úgy kell értelmezni, ahogy a fél érthette. Miután olyan felhívást, hogy a kockázat túlnőhet a bevizsgált fedezet értékén, nem tartalmaz az ÁK klauzula, azt csak úgy lehet értelmezni, hogy erre nem figyelmeztették a fogyasztókat, ennek veszélye nem fenyegetett. Mivel a kölcsönnyújtás nem azonnal történt, hanem kérelem alapján, ez további bizonyíték arra, hogy a deviza alapú kölcsön nyújtása bevizsgálás és professzionális döntés eredménye: a felperesek alkalmasnak találtak a teljesítésre és kellő fedezet állítására. Ha a bevizsgálás valóban megtörtént (illetve annak jogszabályi lehetősége adott volt vagy kötelező jelleggel meg kellett volna történnie), akkor az egy súlyos érv a felperesi fedezeti vagyon

határain belül maradó tőkenövekedés feltételezésére. Ilyen egyértelmű tényállásnál még hivatkozni sem kellene a **Ptk. 207. § (2) bekezdésére**, amely értelmében a fogyasztói szerződésekben vita esetén a fogyasztóra kedvezőbb értelmezést kell elfogadni.

Hitelvizsgálat kapcsán hivatkozunk a **Hpt. 13. § (1) bekezdés b) pontját**, **70. §-át**, **78. §-át** és **2. sz. mellékletének 10.3. pontját**, valamint a **2008/48/EK irányelv (26) pontját**, miszerint „A bővülő hitelpiacon különösen fontos az, hogy a **hitelezők ne vegyenek részt felelőtlen hitelügyletekben**, vagy ne adjanak hitelt előzetes hitelképességi vizsgálat nélkül, és a tagállamoknak megfelelő ellenőrzést kell végezniük, hogy elkerülhető legyen az ilyen magatartás; továbbá, amennyiben ezt teszik, a tagállamok a hitelezőkre alkalmazandó szankciók meghatározására legyenek jogosultak. A hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2006. június 14-i 2006/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (1) hitelkockázati rendelkezéseinek sérelme nélkül **a hitelezők felelőssége, hogy egyenként felmérjék a fogyasztók hitelképességét.**”

Szerződésszerű teljesezésbe menetelre alkalmatlan jogviszony létrehozása tisztességtelen a 2/2011. (XII.12.) PK vélemény indoklása 3. pontjának második bekezdése értelmében: **„Tisztességtelenségre utal** ezért a Ptk. lényeges diszpozitív szabályaitól való eltérés, vagy **a jogok és kötelezettségek olyan meghatározása, amely a szerződés céljának a megvalósítását veszélyezteti.**”

Hivatkozunk a fenti III.5.1. ponthoz fűzött indoklásban hivatkozott további joggyakorlatot (az **Európai Unió Bírósága C-26/13. számú ügyben hozott ítélete** és a **11/2015. (V. 14.) AB határozat**).

5.3. A 93/13 EKG irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 5. cikke értelmezési körében, tisztességesnek, azaz világosnak és érthetőnek minősülhet-e a gazdasági következmények tekintetében az a törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján (a másik professzionális szerződő fél által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalta és általános szerződési feltételként) megszerkesztett, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltétel, amely nem tartalmaz kifejezetten olyan figyelemfelhívást, miszerint (1) az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, (2) az árfolyamváltozás lehetősége valós, vagyis a kölcsönszerződés futamideje alatt is bekövetkezhet, (3) annak köszönhetően a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül megemelkedhet, (4) az árfolyamváltozás kapcsán nem csak a törlesztő részlet összege, hanem a tőketartozás összege is korlátozás nélkül megnőhet, (5) a lehetséges veszteség végtelen nagyságú, (6) a szükséges biztonsági intézkedések hatása korlátozott és folyamatos figyelmet kíván, (7) amelyet a másik professzionális szerződő fél nem vállal biztosítani?

Mindenekelőtt rögzítjük, hogy a vonatkozó nemzeti jogszabály (**Hpt. 203. § (6) bekezdése**) írásbeli kockázatfeltárást ír elő és nem a kockázat fennálltának pusztá deklarációját és telepítését, továbbá az **Európai Unió Bírósága előtt C-26/13. szám** alatt folyamatban volt ügy **indoklásának 74. pontja** értelmében nem csupán a kockázat fogyasztó által felismerhetővé tétele elvárható a másik professzionális szerződő féltől, hanem az is, hogy a fogyasztó a tájékoztatás alapján képes legyen értékelni is a rá áthárított árfolyamkockázatot rá nézve – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is, és ennél fogva az általa felvett kölcsön teljes költségét.

Ismételten rögzítjük, hogy a kockázatfeltárást, kockázat értékelhetővé tétele messze túlmutat a kockázat tényének kinyilatkoztatásán és a kockázat jogi telepítésén. Álláspontunk szerint a kérdésbe foglalt kifejezett figyelemfelhívások feltétlenül szükséges elemek a tisztességes kockázatfeltáráshoz, mert ezen információk híján a felperesek egyszerűen nem kerülhetnek olyan helyzetbe, hogy az árfolyamkockázatot áthárításából eredő valós kockázatot értékelni tudják.

A **2/2014. számú PJE határozat indoklásának III.1. pontja** a következőket mondta ki:

„Az Európai Unió Bírósága a C-26/13. számú ügyben hozott ítéletében akként foglalt állást, hogy a „szerződés elsődleges tárgyát” vagyis a „főszolgáltatást” megállapító szerződési feltételeknek azok tekintendők, amelyek a szerződést jellemző szolgáltatást határozzák meg.

A 6/2013. PJE határozat 1. pontja szerint a deviza alapú kölcsönszerződések jellegadó sajátossága többek között az, hogy e szerződéstípusnál az adós az adott időszakban irányadó forint kölcsönnél kedvezőbb kamatmérték mellett devizában adósodott el, amiből következően ő viseli az árfolyamváltozás hatásait. Önmagában azonban az, hogy az árfolyamkockázat viselésének szabályai a főszolgáltatás körébe tartoznak, nem zárják ki ezen szerződési rendelkezések tisztességtelenségének vizsgálatát, abban az esetben, ha e rendelkezések nem világosak, nem érthetőek - figyelemmel a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásokra is.

Az, hogy az adott szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése világos, ill. érthető-e, annak ellenére vizsgálható, hogy a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések túlnyomó többségét a Ptk.-nak a 2009. évi XXXI. törvénnyel történt módosítása előtt kötötték meg. A 2009. május 22-től hatályos hivatkozott módosítással ugyanis a szerződéskötések idején az 1994. évi I. törvénnyel kihirdetett Társulási Megállapodás, illetve az Európai Unióhoz való csatlakozás folytán már Magyarországon is irányadó Irányelv rendelkezései kerültek átültetésre. A módosított szabályozás épp az Irányelv rendelkezéseire tekintettel a Ptk. 209. § (4) bekezdéseként egy olyan rendelkezést iktatott be, mely szerint:

„az általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető”. Az Európai Unió Bírósága által a C-26/13. számú ítéletben kifejtettekben is következően a nemzeti bíróság a nemzeti jogrend valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és amennyire csak lehetséges, az adott területen alkalmazandó irányelv szövegének és céljának megfelelően értelmezni olymódon, hogy az Irányelv által követett céllal összhangban álló eredményre jusson, kivéve, ha az contra legem jogértelmezéshez vezetne (64. és 65. pontjai). Tekintve, hogy a magyar jog egyetlen 2009. május 22-e előtti szabályából sem vezethető le, hogy a nem megfelelően átültetett Irányelv érthetőségre, világosságra vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak, ezért az Irányelv alapján kell a vonatkozó szabályokat értelmezni.

Vizsgálni szükséges tehát, hogy az adott konstrukció egyik lényegi eleme, az árfolyamkockázat fogyasztók általi viselése világos, érthető szerződési feltétel volt-e.”

Megerősítve és konkretizálva a **2/2014. számú PJE határozat** idevágó megállapításait (különösen **1. pont** és **indoklás III.1. pont**: „Amennyiben azonban az árfolyamkockázat korlátlan viselésének szerződési rendelkezése a fogyasztó számára a pénzügyi intézménynek felróható okból nem volt világosan felismerhető, illetve érthető, fennállnak a szerződés tisztességtelensége megállapításának a feltételei.”), a **160928 emlékeztető IV.2. pontja** rögzíti, a világosság és érthetőség elve tekintetében mi is a tájékoztatás azon minimuma, amely teljesítése esetén az ÁK klauzula tisztességesnek minősülhet:

„[a] jogegységi határozat indokolása értelmében tehát a tájékoztatásból ki kell tűnnie, hogy

- 1.) az árfolyamváltozás hatására a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül (akár többszörösére is) megemelkedhet;**
- 2.) az árfolyamváltozás iránya és mértéke előre nem állapítható meg, annak nincs felső határa;**
- 3.) a fenti árfolyamváltozás lehetősége valós, vagyis a hitel futamideje alatt is bekövetkezhet”.**

Felperesek álláspontja szerint a **160928 emlékeztető** alapvetően jó irányba gondolkodott, de az abban megfogalmazott elvárási szint messze nem elégséges és részben pontatlan (korlátozás nélküli megemelkedés nem azonos a többszörös mértékre történő megemelkedéssel).

Hivatkozunk a fenti **III.5.1.** és **III.5.2.** pontokhoz fűzött indoklásokban foglaltakat.

E körben (leginkább gondolatébresztőként és a fogyasztókkal szembeni tisztességes feltételek alkalmazása kikényszeríthetőségének igazolásául) hivatkozunk az idevágó **ausztráliai joggyakorlatot**, Andrew Rogers bíró így ítélte a **Dr. Mehta kontra Commonwealth Bank of Australia** perben.

eredeti angol szöveg:

„Had the bank told Dr. Mehta the full facts the borrowing would not have been undertaken. I have no hesitation in accepting that proposition. Nobody in his right mind, after being told that the possible loss was unlimited, that the necessary implementation of safeguards would be limited in their effect and would require continuous attention which the bank refused to provide, would contemplate making the borrowing. Attractive as the borrowing may have been, the attraction could not survive a full and complete explanation.”

magyar fordításban:

„Amennyiben a bank Dr. Mehta számára minden tényt feltárt volna, a kölcsönügylet nem jött volna létre. Ezt a feltételezést habozás nélkül elfogadom. Ha elmondják, hogy **a lehetséges veszteség végtelen nagyságú** és a szükséges biztonsági intézkedések hatása korlátozott, sőt folyamatos figyelmet kíván, amelyet a bank nem vállal biztosítani, akkor épeszű ember nem megy bele az ilyen kölcsönügyletbe. Bármilyen vonzó is lehetett a kölcsönügylet [a kamatszint], egy teljes és részletes magyarázatot a kölcsön kecségtető mivolta nem élhetett volna túl.”

5.4. A 93/13 EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 5. cikke értelmezési körében, tisztességesnek, azaz világosnak és érthetőnek minősülhet-e a gazdasági következmények tekintetében az a törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján a másik professzionális szerződő fél által (egyedileg meg nem tárgyalt és általános szerződési feltételként) megszerkesztett és alkalmazott, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltétel, amely nem tartalmaz kifejezett figyelemfelhívást az árfolyamváltozás futamidő (legalább kezdődőidőszaka) alatt várható iránya, minimális és/vagy maximális mértéke tekintetében (pl. a forward árfolyamszámítás módszertanára és/vagy a kamatparitás elvére alapítottan /amelynek értelmében a deviza alapú kölcsönök tekintetében a kamatelőny, azaz a LIBOR vagy az EURIBOR kamat BUBOR kamatnál alacsonyabb szintje, nagy biztonsággal prognosztizálható árfolyamvesztéshez vezet fogyasztói oldalon, azaz a teljesítés pénznemének árfolyama romlik a követelés pénznemének árfolyamához képest/)?

Mindenekelőtt rögzítjük, hogy a vonatkozó nemzeti jogszabály (**Hpt. 203. § (6) bekezdése**) írásbeli kockázatfeltárást ír elő és nem a kockázat fennálltának pusztá deklarációját és telepítését, továbbá az **Európai Unió Bírósága előtt C-26/13. szám** alatt folyamatban volt ügy **indoklásának 74. pontja** értelmében nem csupán a kockázat fogyasztó által felismerhetővé tétele elvárható a másik professzionális szerződő féltől, hanem az is, hogy a fogyasztó a tájékoztatás alapján képes legyen értékelni is a rá áthárított árfolyamkockázat rá nézve – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is, és ennél fogva az általa felvett kölcsön teljes költségét.

A **6/2013. számú PJE határozat rendelkező részének 1-2. pontja** értelmében:

„1. ... E szerződéstípusnál az adós az adott időszakban irányadó forintkölcsönnél kedvezőbb kamatmérték mellett devizában adósodott el, amiből következően ő viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig a csökkenését eredményezi.

2. ... A szerződési terheknek a szerződés megkötését követő – előre nem látható – egyoldalú eltolódása az érvénytelenség körében nem értékelhető, tekintettel arra, hogy az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia.”

A Kúria 6/2013. számú polgári jogegységi határozatának 1. pontja értelmében a deviza alapú kölcsönszerződések esetében a fogyasztó az adott időszakban irányadó forintkölcsönnél kedvezőbb kamatmérték miatt adósodott el devizában, aminek ellenében kizárólagosan ő viseli az árfolyamváltozás hatásait, továbbá arra, hogy a Kúria 6/2013. számú polgári jogegységi határozatának 2. pontja értelmében a szerződési terheknek a kölcsönszerződés megkötését követő - előre nem látható - egyoldalú eltolódása a tisztességtelenség körében nem értékelhető, tekintettel arra, hogy a semmisségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia.

A jelen kérdéshez fűzött indoklás lenti 1-2. pontjaiban írtak okán felperesek igazoltnak látják, hogy a deviza alapú kölcsönszerződések immanens részét képező árfolyamkockázat áthárításából eredő terhek jelentős mivolta és ebből eredően a szerződési terhek egyoldalú eltolódása már szerződéskötéskor előre látható volt a fogyasztóval szerződést kötő professzionális szerződő fél által és ennek jelentőséget kell tulajdonítani a tisztességtelenség megítélése körében.

Az Európai Unió Bírósága a C-312/14. sz. ügy (a Banif Plus Bank Zrt. és Lantos Márton, Lantos Mártonné között folyamatban lévő eljárás) keretében hozott határozatával egyértelművé tette álláspontját, miszerint „nem tekinthetők e rendelkezés értelmében befektetési szolgáltatásnak vagy tevékenységnek az egy hitelintézet által az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló, devizaalapú kölcsönszerződés rendelkezései értelmében végrehajtott egyes olyan árfolyamműveletek, amelyek során a kölcsön összegét a deviza folyósítás időpontjában alkalmazandó vételi árfolyama alapján rögzítik, és a törlesztőrészeket e devizának az egyes törlesztőrészeket számítása időpontjában alkalmazandó eladási árfolyama alapján határozzák meg.”

Tudomásul véve a határozat tartalmát, a 93/13 EKG irányelv megfelelő értelmezéséből, miszerint a gazdasági következmények tekintetében is érthető és világos tájékoztatás minősül tisztességesnek (lásd különösen az Európai Unió Bírósága előtt C-26/13. szám alatt folyamatban volt ügy indoklásának 74. pontját), az következik, hogy a Bizottság 2006/73/EK irányelvének (2006. augusztus 10.) a 2004/39/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a befektetési vállalkozások szervezeti követelményei és működési feltételei, valamint az irányelv alkalmazásában meghatározott kifejezések tekintetében történő végrehajtásáról 31. cikke zsinórmértékül szolgálhat, a feltett kérdés tekintetében a tisztességtelenség megítélésében. Igaz ez különös tekintettel arra, hogy a deviza alapú kölcsön mint termék tekintetében végrehajtott árfolyamműveletek és az árfolyamkockázat fogyasztókra terhelése ténylegesen kitette a fogyasztókat a következőkben bemutatott tájékoztatási kötelezettség keretében hivatkozott - vagy hatásukat tekintve azokkal nagymértékben megegyező - kockázati tényezőknek:

„Tájékoztatás pénzügyi eszközökről

(1) A tagállamok előírják a befektetési vállalkozások számára, hogy tájékoztassák az ügyfeleket vagy potenciális ügyfeleket a pénzügyi eszközök jellegéről és a velük járó kockázatokról, figyelembe véve, hogy az ügyfél lakossági vagy szakmai ügyfélnek minősül-e. A leírásban megfelelő részletességgel el kell magyarázni az érintett konkrét eszköztípus jellegét, valamint a vele járó kockázatokat, hogy az ügyfél képes legyen tájékozott befektetési döntéseket hozni.

(2) A kockázatok leírása - amennyiben az érintett eszköztípus, illetve az ügyfél helyzete és ismeretei megkívánják - a következő elemeket tartalmazza:

- a) az adott típusú pénzügyi eszközökhöz kapcsolódó kockázatok, beleértve a tőkeáttételnek és hatásainak magyarázatát és a teljes befektetés elvesztésének lehetőségét;
- b) az ilyen eszközök árfolyamának volatilitása és rendelkezésre álló piacának korlátai;
- c) annak a lehetősége, hogy a befektető az ilyen eszközök ügyleteiből eredően az eszközök megvásárlásának költsége mellett - függő kötelezettségeket is magában foglaló - pénzügyi kötelezettségvállalásokat és egyéb kötelezettségeket is magára vállal;

d) a szóban forgó eszközökre vonatkozó letéti követelmények és hasonló kötelezettségek.”

1. Forward árfolyamszámítás módszertana

Egy, a befektetési szolgáltatások keretében árfolyamkockázati ügyleteket hivatásszerűen és üzletszerűen bonyolító professzionális szerződő fél treasury részleggel rendelkezik, határidős ügyleteket köt és forward árfolyamot számít. Azaz úgy kínál ügyfeleinek árfolyamkockázati ügyleteket megkötésre, hogy prognosztizál jövőbeni árfolyamokat. Azon professzionális szerződő felek, amelyek ilyen szolgáltatásokat saját maguk nem kínáltak vagy kínálnak, ugyancsak szükségképpen foglalkoztattak olyan személyeket, akiknek tudniuk kellett a következőkben bemutatott pénzügyi alapismertekről, mivel ezek a szakirányú végzettség megszerzésének előfeltételét képező tananyagok szerves részét képezik és a gyakorlati működésben teljesen bevett, szokványos piaci műveletek, szolgáltatások. Illetve egyrészt ezen professzionális szerződő felektől is ugyanúgy elvárható a körültekintő és kimerítő tájékoztatás megadása, másrészt a fogyasztóktól nem volt elvárható a deviza alapú kölcsönök megkötése idején, hogy differenciáltan tekintsenek különböző működési jogosítvánnyal bíró olyan pénzügyi szolgáltatókra, amelyek számukra ugyanazon terméket (a deviza alapú kölcsönt) kínáltak.

Mivel ezen szakmai kompetencia rendelkezésére állt a fogyasztóval szerződő professzionális másik szerződő félnek, be kellett volna mutatnia a deviza alapú kölcsönszerződésben rögzített futamidő (legalább kezdőidőszaka) tekintetében a várakozásait. Ez az eljárás felelt volna meg a Ptk. és a Hpt. korábban hivatkozott jogszabályai helyeiből eredő kötelezettségeknek, valamint az Európai Unió Bírósága korábban hivatkozott joggyakorlatából eredő kötelezettségnek, különös tekintettel arra, hogy a fogyasztó számára világosan és érthetően értékelhetővé tegye az árfolyamkockázat fogyasztóra történő áthárításából eredő gazdasági kockázatot (lásd különösen az **Európai Unió Bírósága előtt C-26/13. szám alatt folyamatban volt ügy indoklásának 74. pontját**).

Az árfolyamkockázati ügyleteket bonyolító professzionális szerződő felek nap mint nap használták a deviza alapú kölcsönszerződések megkötésének időszakában (és használják ma is) a határidős árfolyamszámítás képletét, ez a terméktájékoztatóikból egyértelműen kiderül és könnyen ellenőrizhető, mindazonáltal erre egy példát állítunk is.

Határidős ügyletek
Általános Terméktájékoztató

5. A határidős árfolyam elméleti értékének meghatározása

A határidős árfolyamok elméleti értékét három tényező befolyásolja: az azonnali spot árfolyam, a határidős ügylet futamideje valamint a kockázatmentes hozam (devizapár esetén a két deviza kockázatmentes hozama).

b) **Devizák esetén**

$$F = S_0 \times \frac{(1+r_1)^t}{(1+r_2)^t}$$

F- a Határidős árfolyam.

*S*₀- az Ügyletkötéskor érvényes Spot azonnali árfolyam. Például egy EUR/HUF devizapár esetén HUF az Alternatív deviza, az EUR pedig a Bázis deviza.

*r*₁- az Alternatív deviza kamatlába az adott futamidőre. Devizapár vétele, az Alternatív deviza eladását jelenti és ebben az esetben az Alternatív deviza hitelkamatával kell kalkulálni, ellenkező esetben pedig a betéti kamattal.

*r*₂- a Bázis deviza kamatlába az adott futamidőre. Devizapár vétele, a Bázis deviza vételét jelenti és ebben az esetben a Bázis deviza betéti kamatával kell kalkulálni, ellenkező esetben pedig a hitelkamatával.

t- a határidős ügylet futamideje.

2. Kamatparitás elve

A kamatparitás elve értelmében a deviza alapú kölcsönök tekintetében a kamatelőny (azaz a LIBOR vagy az EURIBOR kamat BUBOR kamatnál alacsonyabb szintje) nagy biztonsággal prognosztizálható árfolyamveszteséghez vezet fogyasztói oldalon (azaz a teljesítés pénznemének árfolyama nagy biztonsággal romlik a követelés pénznemének árfolyamához képest).

R. Krugman, Paul: Nemzetközi gazdaságtan - Elmélet és gazdaságpolitika (Szerzői jog © 2000 Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, A mű eredeti címe: *Principles of Corporate Finance*. 7 edition. A mű eredeti címe: *International Economics. Theory and Policy*) című műve a következő releváns megállapításokat teszi.

16. fejezet 4.1. pont, „Kamatparitás: az egyensúly alapfeltétele”:

„A devizapiac akkor van egyensúlyban, ha valamennyi devizabetét várható hozama megegyezik. Ha bármely két különböző devizában denominált betét azonos devizában mérve ugyanazt a várható hozamot biztosítja, akkor fennáll a kamatparitás feltétele. Ez egyben azt is jelenti, hogy a különböző devizabetéteket potenciális tulajdonosaik egyformán vonzóknak találják.

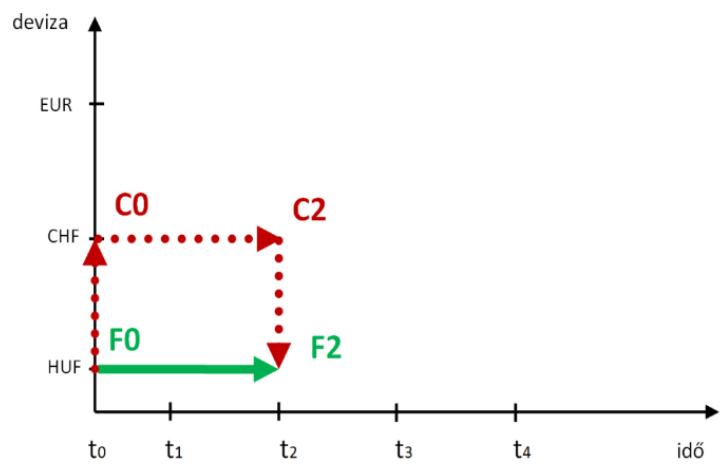
Lássuk, miért csak akkor van a devizapiac egyensúlyban, ha teljesül a kamatparitás feltétele. Tegyük fel, hogy a dollárkamatláb 10 százalék, az eurókamatláb 6 százalék, és hogy a dollár egy év alatt várhatóan 8 százalékkal leértékelődik az euróval szemben. (Ez a 13.3. táblázat 3. esetének felel meg.) Ilyen feltételek mellett az euróbetét éves hozama 4 százalékponttal meghaladja a dollárbetétét. Az előző rész végén feltételeztük, hogy a gazdasági szereplők azt a devizát részesítik előnyben, amelyik a legmagasabb várható hozamot biztosítja. Ennek megfelelően, ha az euróbetét hozama 4 százalékponttal magasabb, mint a dollárbetété, akkor senki nem lesz hajlandó a továbbiakban dollárbetétet tartani, és a dollárbetéteket tulajdonosaik megpróbálják majd euróbetétért eladni. Így dollárbetétekből túlkínálat, euróbetétekből túlkereslet alakul ki a devizapiacon.

Ellentétes példaként tegyük fel, hogy a dollárbetét kamata továbbra is 10 százalék, az euróbetété azonban 12 százalék, és a dollár a következő évben várhatóan 4 százalékkal felértékelődik az euróval szemben. (Ez a 13.3. táblázat 4. esetének felel meg.) Ebben az esetben a dollárbetét hozama 2 százalékponttal magasabb. Ennek megfelelően senki nem akar eurót tartani, így euróbetétekből túlkínálat, dollárbetétekből túlkereslet alakul ki.

Ha azonban a dollárkamatláb 10 százalék, az eurókamatláb 6 százalék, és a dollár euróval szembeni várható leértékelődése 4 százalék, akkor a dollár- és euróbetétek ugyanazt a hozamot kínálják, és a devizapiac szereplői mindkettőt hajlandóak tartani. (Ez a 13.3. táblázat 2. esetének felel meg.)

Csak akkor nem alakul ki bizonyos fajta betétekből túlkínálat és másokból túlkereslet, ha minden betét várható hozama megegyezik - azaz teljesül a kamatparitás feltétele. A devizapiac akkor van egyensúlyban, ha egyetlen betétekből sincs túlkínálat vagy túlkereslet. Ezért azt mondhatjuk, hogy a devizapiac akkor van egyensúlyban, ha teljesül a kamatparitás feltétele.”

A 'denominált' jelen esetben azt jelenti, hogy 'meghatározott'. A következő példán bemutatjuk, mit is jelent valójában a kamatparitás feltétele.

Amennyiben befektetni kívánunk és biztonságban szeretnénk tudni a befektetésünket, érdemes lehet a különböző devizájú bankbetétek között szétnéznünk. A zöld nyíllal jelölt lehetőség értelmében a forintösszeget teszünk be a bankba és később kamatokkal együtt visszakapjuk (ez esetben forintban volt denominálva a betét). A másik lehetőséget a piros, szaggatott vonal mutatja. Ez esetben a forintösszeget átváltjuk CHF-re, a CHF összeget helyezzük el a bankban (a CHF-ben denominált betét különbözik a forint betététől). A kamatokkal megnövelt CHF összeget visszaváltjuk forintra. A kamatparitás elve szerint ez esetben is annyi pénzünk lesz, mintha maradtunk volna a forint betétnél (azonos devizában mértük a két megoldás eredményét: forintban). Egyformán vonzó mindkét lehetőség (a zöld is és a piros is, a két devizabetét egyaránt), hiszen ugyanazt az eredményt hozza.

16. fejezet 5.1. pont, „A kamatláb-változás hatása az aktuális árfolyamra”:

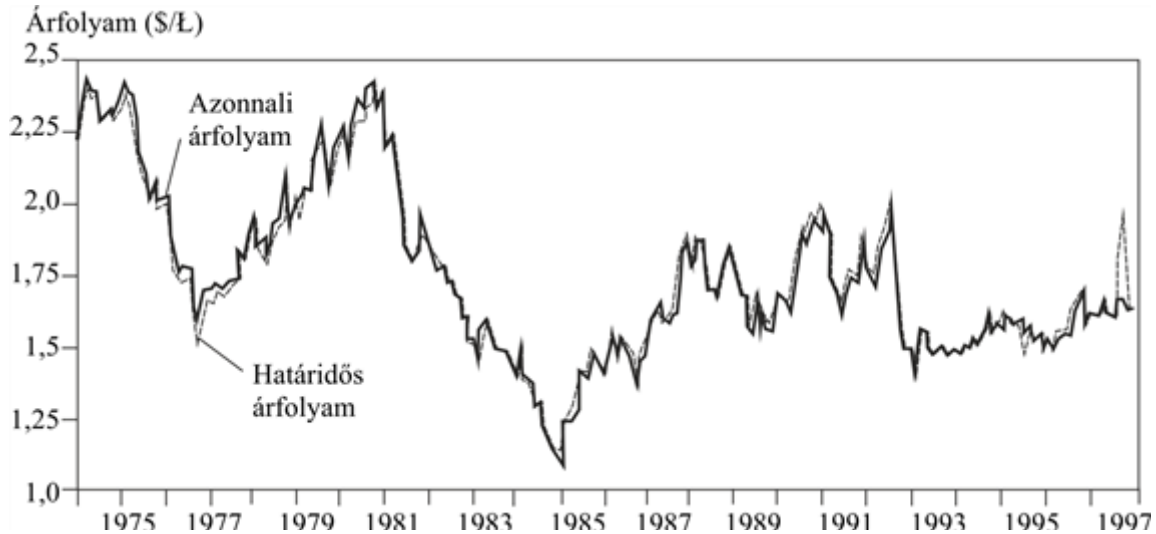
„Az ebben a fejezetben kifejtett elmélet azt sugallja, hogy az árfolyam előrejelzése nem teljesen lehetetlen. A kamatparitás feltétele alapján a kamatkülönbségeknek jelezniük kell a leértékelődés várható mértékét. A gyakorlatban azonban a váratlan vagy meglepetésszerű árfolyammozgások jóval nagyobbak, mint a kamatkülönbségek, és elfedik a megjósolható árfolyam-alakulást. A közgazdasági modelleken alapuló előrejelzések hosszú, azaz több éves időtávon bizonyulnak a legsikeresebbnek. Ha egy országban például tartósan emelkedik az árszint, akkor valószínű, hogy a devizája előbb-utóbb leértékelődik, azt azonban aligha lehet pontosan megjósolni, hogy ez mikor következik be.”

A nemzetközi szakkönyv szerint az „árfolyam előrejelzés nem teljesen lehetetlen”. Szükségesnek tartjuk megismételni a lényegét: a kamatkülönbségeknek jelezniük kell a leértékelődés várható mértékét: ha egy országban tartósan emelkedik az árszint, akkor valószínű, hogy a devizája előbb-utóbb leértékelődik (azonban nem lehet pontosan megjósolni, hogy ez a leértékelődés pontosan mikor következik be).

7. Függelék, „A határidős árfolyam és a fedezett kamatparitás”:

„A tapasztalatok azt mutatják, hogy a fedezett kamatparitás általában teljesül az adott pénzügyi piac különböző devizában denominált betéteire. A devizakereskedők valójában gyakran úgy állapítják meg a határidős árfolyamjegyzést, hogy az aktuális kamatlábakat és az azonnali árfolyamot behelyettesítik a fedezett kamatparitás képletébe (A fedezett kamatparitást megerősítő empirikus tapasztalatok megtalálhatók: McCormick, Frank: Covered Interest Arbitrage: Unexploited Profits? Comment. Journal of Political Economy, 87. (1979. április), 411-417. old., és Clinton, Kevin: Transaction Costs and Covered Interest Arbitrage: Theory and Evidence. Journal of Political Economy, 96. (1958. április), 358-370. old.). ... A fedezett kamatparitás segítségével megmagyarázhatjuk az azonnali és határidős árfolyamok szoros együttmozgását, azt a minden jelentősebb valutára jellemző erős korrelációt, amit a 13.1. ábrán is láthatunk.”

13.1. ábra:

Forrás: OECD, Main Economic Indicators.

Az ábrán az azonnali és a 90 napos határidős árfolyamok hónap végi értékei szerepelnek.

A fedezett kamatparitás a magyarázat erre az együttmozgásra. A korreláció statisztikai jelentése, hogy a két változó nem független egymástól, azaz kijelenthető, hogy az azonnali- és a határidős árfolyam egymástól függ. A határidős árfolyamot már említettük, azt is tudjuk, hogy a másik neve 'forward árfolyam'. A következőkben ismertetett egyetemi jegyzetből megtudjuk, hogy van egy harmadik neve is, a 'termin árfolyam'. A határidős árfolyam mellett van még egy árfolyam, a 'prompt/spot árfolyam', amikor is a napi árfolyammal történik a pénzváltás (pl. a megbízástól számított 2. napon).

**Értékünk
az ember**
Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program

Solt Katalin

PÉNZÜGYTAN

4.2.3. Kamatparitás

A kamatparitás elmélete a kézpénz- és határidős árfolyamok közötti kapcsolatot használja fel a valutaparitás magyarázatára. A kamatparitás megértése érdekében először a kézpénz- és határidős árfolyamok fogalmával kell megismerkednünk.

A kézpénz (más néven: prompt- vagy spot- árfolyam) olyan valuta- vagy deviza adásvételre vonatkozik, amikor az ügyfelek 2 napon belül lebonyolítják a tranzakciót és rendelkeznek a valutával vagy devizával.

A határidős (vagy termin-) árfolyam azokra az ügyletekre érvényes, amelyek megkötése és teljesítése egymástól időben elválnak (2 napnál több, de legfeljebb egy év telik el közöttük). A határidős árfolyam a teljesítés időpontjára vonatkozik.

A devizapiaci egyensúly esetén a várható árfolyam-változás megegyezik a belföldi és a külföldi nominális kamatláb különbségével:

$$\frac{s_t - s}{s} \approx r_D - r_F$$

A kamatparitás, vagyis a hazai és a külföldi kamatláb aránya illetve eltérése meghatározza a határidős árfolyam és a prompt árfolyam, a jövőben várható prompt árfolyam és a mai prompt árfolyam, valamint a jövőben várható prompt árfolyam és a határidős árfolyam kapcsolatát.

A belföldi kamatlábat r_D -vel jelöljük ($D = Domestic =$ hazai), a külföldit pedig r_F -vel ($F = Foreign =$ külföldi).

induláskor érvényes prompt árfolyam (s)

Solt Katalin egyensúlyi állapotnak nevezi azt, amikor a határidős árfolyam és a tényleges árfolyam egymással megegyezik, kijelenthető, hogy (1) a kamatparitás meghatározza a jövőbeni (tényleges) árfolyam és a határidős árfolyam kapcsolatát; (2) „a várható árfolyamváltozás megegyezik a belföldi és a külföldi nominális kamatláb különbségével”.

A deviza alapú kölcsönszerződések megkötésekor mindezek a tények ismertek voltak a professzionális pénzügyi szolgáltatók számára. Ennek ellenére az árfolyamkockázatot a fogyasztókra terhelő szerződéses rendelkezések nem tartalmazzák (így az ÁK klauzula sem) semmilyen utalást arra vonatkozólag, hogy a kamatparitás elméletéből adódóan nagy biztonsággal forintgyengülés volt várható (egyrészt azért, mert a kölcsönszerződések megkötésének idején a magyarországi infláció magasabb volt, mint a svájci, illetve az eurót használó országoké, másrészt azért, mert a BUBOR magasabb volt, mint a LIBOR és az EURIBOR, harmadrészt azért, mert az MNB alapkamat magasabb volt, mint a Svájci Nemzeti Bank vagy az Európai Központi Bank által meghatározott euró alapkamat).

5.5. A 93/13 EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 5. cikke értelmezési körében, tisztességesnek, azaz világosnak és érthetőnek minősülhet-e a gazdasági következmények tekintetében az a törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján (a másik professzionális szerződő fél által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalt és általános szerződési feltételként) megszerkesztett, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltétel, amely nem tartalmaz kifejezetten olyan figyelemfelhívást, amely egzakt módon (pl. legalább a fogyasztó által vállalt futamidővel azonos időtartamot felölelő, a teljesítés- és a követelés pénznemek árfolyamainak egymáshoz viszonyított múltbeli alakulását tartalmazó adatsor/grafikon számszerűsítve) bemutatja az árfolyamkockázat fogyasztóra hárításából várhatóan eredő valós adósi kockázatot?

Mindenekelőtt rögzítjük, hogy a vonatkozó nemzeti jogszabály (**Hpt. 203. § (6) bekezdése**) írásbeli kockázatfeltárást ír elő és nem a kockázat fennálltának pusztá deklarációját és telepítését, továbbá az **Európai Unió Bírósága előtt C-26/13. szám** alatt folyamatban volt ügy **indoklásának 74. pontja** értelmében nem csupán a kockázat fogyasztó által felismerhetővé tétele elvárható a másik professzionális szerződő féltől, hanem az is, hogy a fogyasztó a tájékoztatás alapján képes legyen értékelni is a rá áthárított árfolyamkockázat rá nézve – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is, és ennél fogva az általa felvett kölcsön teljes költségét.

Ismételten rögzítjük, hogy a kockázatfeltárást, kockázat értékelhetővé tétele messze túlmutatja a kockázat tényének kinyilatkoztatásán és a kockázat jogi telepítésén. Álláspontunk szerint a kérdésbe foglalt kifejezett figyelemfelhívás feltétlenül szükséges elem a tisztességes kockázatfeltáráshoz, mert ezen

információ híján a felperesek egyszerűen nem kerülhetnek olyan helyzetbe, hogy az árfolyamkockázat áthárításából eredő valós kockázatot értékelni tudják.

A fenti III.5.4. pontban írtakból az is következik, hogy egy, a fogyasztók által vállalt futamidővel azonos időtartamot felölelő, a teljesítés- és a követelés pénznemek árfolyamának egymáshoz viszonyított múltbeli alakulását bemutató adatsorról tudnia kellett a fogyasztóval szerződő professzionális szerződő félnek, hogy az olyan trendet tükröz, amely a fogyasztóknak ajánlott futamidő (általában 5-30 év) alatt is változatlanul folytatódni fog. Azaz abból életszerű, valós, az árfolyamkockázat áthárításából származó jövőbeni fogyasztói terhek várható trendjére (irányára és hozzávetőleges mértékére) vonatkozólag mérvadó információkat szerezhettek volna a fogyasztók.

A 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény indoklásának 7. pontja értelmében: „Amennyiben a pénzügyi intézmény előzetes üzleti számításai, melyeket a kamat, díj és költség meghatározásánál alkalmaz üzleti titkot képeznek, és a fogyasztók által nem ismerhetők meg, a pénzügyi intézményt terheli annak bizonyítása, hogy az előre látott, felmért, kezelt kockázatokat meghaladó változás következett be.” Ezen hivatkozás is rávilágít arra, miszerint abszurd és így szükségszerűen tisztességtelen valamely kockázati tényező fogyasztóra hárítása mindenféle tényszerű információ, objektív kapaszkodó biztosítása nélkül (amennyiben azok valamilyen formában és mértékben a professzionális pénzügyi szolgáltató rendelkezésére állnak /lásd a fenti III.V.4. pontot/), annak rögzítésével, hogy az abból származó teher mértéke előre nem becsülhető és a fogyasztói kockázatviselés korlátlan.

5.6. A 93/13 EKG irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 5. cikke értelmezési körében, tisztességesnek, azaz világosnak és érthetőnek minősülhet-e a gazdasági következmények tekintetében az a törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján (a másik professzionális szerződő fél által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalt és általános szerződési feltételként) megszerkesztett, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltétel, amely nem tartalmaz kifejezetten olyan figyelemfelhívást, amely egzakt módon (pl. legalább a fogyasztó által vállalt futamidővel azonos időtartamot felölelő múltbeli adatokra alapítottan kifejezetten és számszerűsítve) bemutatja a forintkölcsönök esetében alkalmazott BUBOR és a deviza alapú kölcsönök esetében alkalmazott LIBOR vagy EURIBOR közötti várható kamatnyereség mértékét?

Mindenekelőtt rögzítjük, hogy a vonatkozó nemzeti jogszabály (**Hpt. 203. § (6) bekezdése**) írásbeli kockázatfeltárást ír elő és nem a kockázat fennálltának pusztá deklarációját és telepítését, továbbá az **Európai Unió Bírósága előtt C-26/13. szám** alatt folyamatban volt ügy **indoklásának 74. pontja** értelmében nem csupán a kockázat fogyasztó által felismerhetővé tétele elvárható a másik professzionális szerződő féltől, hanem az is, hogy a fogyasztó a tájékoztatás alapján képes legyen értékelni is a rá áthárított árfolyamkockázat rá nézve – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is, és ennél fogva az általa felvett kölcsön teljes költségét.

A 6/2013. sz. PJE határozat értelmében, a Kúria álláspontja szerint alapvetően – konstrukció szinten – tisztességes az alacsonyabb kamat miatt az árfolyamkockázat átterhelése: „E szerződéstípusnál az adós az adott időszakban irányadó forintkölcsönnél kedvezőbb kamatmérték mellett devizában adósodott el, amiből következően ő viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig a csökkenését eredményezi.”

Az alacsonyabb kamat ellentételezése az árfolyamkockázatból származó terhek viselése. Itt jegyezzük meg, hogy a BUBOR és LIBOR/EURIBOR közötti kamatnyereség nem indokolja a végtelen kockázat felvállalását, mert az már önmagában is értékaránytalan lenne, a következők szerint.

időpont	3 havi BUBOR	3 havi LIBOR	Kamat különbség
2006.01.05.	6,20%	1,02%	5,18%
2007.01.05.	8,01%	2,14%	5,87%
2008.01.05.	7,50%	2,76%	4,74%

A fenti táblázat értelmében a kamatarányok kb. 5% kamatkedvezményt mutatnak. A korlátlan árfolyamkockázatból eredő terhek nem csupán teljesíthetetlenek, de ha a fogyasztók kellő tájékoztatást kapnak, nyilván nem is vállalják azt fel a korlátozott hatású kamatelőnyért „cserébe”.

Ismételten rögzítjük, hogy a kockázatfeltárás, kockázat értékelhetővé tétele messze túlmutat a kockázat tényének kinyilatkoztatásán és a kockázat jogi telepítésén. Álláspontunk szerint a kérdésbe foglalt kifejezett figyelemfelhívás feltétlenül szükséges elem a tisztességes kockázatfeltáráshoz, mert ezen információ híján a felperesek egyszerűen nem kerülhetnek olyan helyzetbe, hogy az árfolyamkockázat áthárításából eredő kockázatot ellentételezésül szolgáló kamatelőnyt értékelni tudják.

A fenti III.5.4. pontban írtakból az is következik, hogy egy, a fogyasztók által vállalt futamidővel azonos időtartamot felölelő múltbeli kamatszintekre alapított adatsorról tudnia kellett a fogyasztóval szerződő professzionális szerződő félnek, hogy az olyan trendet (azaz a kamatelőny korlátozott mivoltát) tükrözi, amely a fogyasztóknak ajánlott futamidő (általában 5-30 év) alatt is alapvetően változatlanul folytatódni fog. Azaz abból életszerű, valós, az árfolyamkockázat áthárításából származó jövőbeni fogyasztói terhek ellentételezésül szolgáló kamatelőny trendjére (azaz erősen korlátozott természetére) vonatkozólag mérvado információkat szerezhettek volna a fogyasztók.

A 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény indoklásának 7. pontja értelmében: „Amennyiben a pénzügyi intézmény előzetes üzleti számításai, melyeket a kamat, díj és költség meghatározásánál alkalmaz üzleti titkot képeznek, és a fogyasztók által nem ismerhetők meg, a pénzügyi intézményt terheli annak bizonyítása, hogy az előre látott, felmért, kezelt kockázatokat meghaladó változás következett be.” Ezen hivatkozás is rávilágít arra, miszerint abszurd és így szükségszerűen tisztességtelen valamely kockázati tényező fogyasztóra hárítása mindenféle tényszerű információ, objektív kapaszkodó biztosítása nélkül (amennyiben azok valamilyen formában és mértékben a professzionális pénzügyi szolgáltató rendelkezésére állnak /lásd a fenti III.V.4. pontot/), annak rögzítésével, hogy az abból származó teher mértéke előre nem becsülhető és a fogyasztói kockázatviselés korlátlan.

Az egész deviza alapú kölcsön konstrukció tisztességtelen és profitéhes mivoltát kitűnően mutatja be, hogy a deviza alapú kölcsönöket nyújtó professzionális szerződő felek még ezen kamatelőnyt is konzekvensen eltüntették a kölcsönszerződésekbe beépített - és utóbb tisztességtelennek minősült (lásd 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény és 2014. évi XXXVIII. tv.) - egyoldalú kamatemelési klauzula alkalmazásával, olyan gazdasági környezetben, ahol a LIBOR és az EURIBOR mértéke jórészt stagnált vagy éppen akár csökkent is.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK AZ 5. KÉRDÉSHEZ

Tekintettel a fentebb írtakra, felperesek álláspontja szerint **az ÁK klauzula akkor minősülhetett volna tisztességesnek, ha tartalmazza maradéktalanul és kifejezetten a következő figyelemfelhívásokat:**

- (1) a kölcsönszerződés alapján teljesítendő törlesztőrészlet összege meghaladhatja a másik professzionális szerződő fél által lefolytatott hitelképességi vizsgálat keretében bevizsgált fogyasztói jövedelem összegét;
- (2) a kölcsönszerződés alapján mindenkor fennálló tőketartozás összege meghaladhatja a másik professzionális szerződő fél által lefolytatott hitelképességi vizsgálat keretében bevizsgált, a fogyasztó rendelkezésére álló fedezeti vagyon értékét;

- (3) azt a tájékoztatást, miszerint az árfolyamváltozásnak nincs felső határa;
- (4) azt a tájékoztatást, miszerint az árfolyamváltozás lehetősége valós, vagyis a kölcsönszerződés futamideje alatt is bekövetkezhet;
- (5) azt a tájékoztatást, miszerint az árfolyamváltozásnak köszönhetően a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül megemelkedhet;
- (6) azt a tájékoztatást, miszerint az árfolyamváltozás kapcsán nem csak a törlesztő részlet összege, hanem a tőketartozás összege is korlátozás nélkül megnőhet;
- (7) azt a tájékoztatást, miszerint a lehetséges veszteség végtelen nagyságú;
- (8) azt a tájékoztatást, miszerint a szükséges biztonsági intézkedések hatása korlátozott és folyamatos figyelmet kíván,
- (9) amelyet a másik professzionális szerződő fél nem vállal biztosítani;
- (10) az árfolyamváltozás futamidő (legalább kezdődőidőszaka) alatt várható iránya, annak minimális és/vagy maximális mértéke;
- (11) a forintkölcsönök esetében alkalmazott BUBOR és a deviza alapú kölcsönök esetében alkalmazott LIBOR vagy EURIBOR közötti várható kamatnyereség mértékének bemutatása, legalább a fogyasztó által vállalt futamidővel azonos időtartamot felölelő múltbeli adatokra alapítottnan.

Ez valóban egy összetett elvárási rendszer, ám megalapozottsága mellett igen sok és súlyos érv szól.

Egyrészt hivatkozunk a **fentebb előadott egyedi érveket**.

Másrészt hivatkozunk (a fentebb előadott egyedi érvekre is alapítottnan), hogy a **professzionális pénzügyi szolgáltatóknak lehetőségében állt volna a tájékoztatást megadni** a deviza alapú kölcsönszerződések megkötésekor, azaz nem lehetetlen elvárásokról van szó.

Harmadrészt hivatkozunk, akárhogy is nézzük, mégiscsak **előállt egy társadalmi/gazdasági krízis, amelynek okozói a fogyasztói ellehetetlenülést magukba kódoló deviza alapú kölcsönszerződések maguk**, és így az azokat érdemi kontroll nélkül a piacra öntő professzionális (?) pénzügyi szolgáltatók. Amennyiben ezen elvárásoknak megfelelő, tisztességes, a várható gazdasági következmények értrékelésére lehetőséget nyújtó tájékoztatást adtak volna a professzionális pénzügyi szolgáltatók, biztosan nem állhatott volna elő a fogyasztókra nézve ilyen súlyos helyzet.

Negyedrészt hivatkozunk a **2/2012. (XII. 10.) PK véleményt a fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségéről. Amennyiben az abban foglalt elvárásrendszert olyan konzekvensen megfeleltetjük és alkalmazzuk az árfolyamkockázat kérdéskörére, ahogy az alkalmazásra került az egyoldalú szerződésmódosítási jog tekintetében, akkor szükségképpen el kell fogadnunk a komplex elvárási rendszer létjogosultságát** és be kell látnunk, hogy annak az ÁK klauzula nem felel meg.

Ötödöröszt hivatkozunk, hogy a **Hpt. 210. § (1) bekezdése** - mint fogyasztóvédelmi célzatú rendelkezés - a kölcsönszerződésekre írásbeli formát rendelt alkalmazni, a **Hpt. 203. § (6) bekezdése** értelmében a fogyasztót érintő kockázat feltárásnak megtörténtét aláírásával kell igazolnia magának a fogyasztónak, így - habár a tisztességtelenség megítélésénél minden esetben jelentősége van a szerződéskötés körülményeinek és a szóban adott tájékoztatásoknak - a **komplex elvárásrendszer szerinti tájékoztatásnak írásban, kifejezetten kellett volna szerepelnie az árfolyamkockázatot fogyasztókra terhelő szerződéses rendelkezésben**. És a szerződéskötés körülményei, a szóban adott tájékoztatás csupán annyiban lehet jelentősége, amennyibe a komplex elvárásrendszer szerinti tájékoztatás megfelelő, írásbeli szerepeltetése ellenére felmerülhet a kockázattelepítés tisztességtelen mivolta. Itt **hivatkozunk a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény alapján lefolytatott peres eljárások keretében kialakult ítélkezési gyakorlatra, amely ugyanezt a**

szellemisséget tette magáévá a Hpt. és a Ptk. vonatkozó jogszabályi helyeire alapítottan.

Hatodrészt hivatkozunk, hogy a **Hpt. 203. § (1) és (6) bekezdése**, valamint a **(7) bekezdés a) pontja**, továbbá a **Hpt. 210. §-a** a **törvény fogyasztóvédelmi XXIX. fejezetében helyezkedik el**, a **Hpt. 210. § (2) bekezdése** a **szervződés megfogalmazása tekintetében egyértelműséget vár el**, ami magában foglalja a **világosság és érthetőség követelményét**.

III.6. A hatodik kérdés:

6. A törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség alapján (a másik professzionális szerződő fél által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalt és általános szerződési feltételként) megszerkesztett, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltétel tisztességességének megítélése körében a bizonyítási teher mennyiben terheli a fogyasztót és/vagy a másik professzionális szerződő felet annak megítélése körében, hogy a fogyasztónak az őt visszavonhatatlanul kötelező tárgybeli szerződéses feltétel vonatkozásában az alapos megismerésre volt-e tényleges lehetősége a kölcsönszerződés megkötését megelőzően (93/13 EGK irányelv 3. cikk (3) bekezdés és Melléklet 1.i) pont)?

A **93/13 EGK irányelv 3. cikk (3) bekezdése és Mellékletének 1.i) pontja** értelmében tisztességtelennek tekintendő az a szerződéses rendelkezés, amely „a fogyasztót visszavonhatatlanul kötelezi olyan feltételek vonatkozásában, amelyek alapos megismerésére nem volt tényleges lehetősége a szerződés megkötése előtt;”.

A **Kúria 2/2014. számú PJE határozata III./1. hetedik és kilencedik jelöletlen bekezdése** értelmében:

„Amennyiben tehát a fogyasztó a jogszabály által előírt tájékoztatást megkapta, a kockázat feltáró nyilatkozatot aláírta, akkor azt – az ellenkező bizonyításáig – úgy kell értékelni, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őt terhelő volta számára világos és érthető volt, illetve annak kellett lennie. A pénzügyi intézménynek kell bizonyítania, hogy a fogyasztó tájékoztatása ilyen módon megtörtént.

...

Előfordulhatott ugyanis, hogy a szerződés egyértelmű megfogalmazása, a megfelelő tartalmú kockázatfeltáró nyilatkozat ellenére a szerződéskötés során a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatás alapján a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az általa viselendő árfolyamkockázat nem valós, annak nincs reális valószínűsége, vagy az bizonyos mértékben korlátozott (van egy maximuma). ... A nem megfelelő tájékoztatás tényét és azt, hogy ennek következtében a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése számára nem volt világos és érthető, a fogyasztónak kell bizonyítania.”

Hivatkozunk a **2/2012. (XII. 10.) PK vélemény indoklásának 10.c) pontját**, miszerint: „Azokban a perekben, melyeknek tárgya az egyoldalú szerződésmódosítás érvénytelensége, **rendszerint a pénzügyi intézmények vannak abban a helyzetben, hogy azokat az adatokat szolgáltatassák, amelyek alapján megítélhető, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra jogszerűen, a jóhiszeműség és tisztesség követelményeit betartva került sor. E körülménynek a bizonyítási eljárás során van jelentősége.**”

A **Hpt. 210. § (1) bekezdése** a kölcsönszerződésekre írásbeli formát rendelt alkalmazni, a **Hpt. 203. § (6) bekezdése** értelmében a **fogyasztót érintő kockázat feltárásnak megtörténtét aláírásával kell igazolnia magának a fogyasztónak.**

A fentiekkel összhangban annak bizonyítása, hogy az árfolyamkockázatot a fogyasztókra terhelő szerződéses feltétel a tisztességes tájékoztatás mércéjét megüti (azaz írásban teljeskörűen tartalmazza az 5. kérdés szerinti összes elemet), a tájékoztatási kötelezettséggel terhelt professzionális pénzügyi

szolgáltatókat terheli (lásd különösen a *Kúria 2/2014. számú PJE határozata* III./1. hetedik bekezdését).

A fentiekkel összhangban, a fogyasztókat terheli annak bizonyítása, hogy **az árfolyamkockázatot a fogyasztókra terhelő, a tisztességes tájékoztatás mércéjét megütő szerződéses feltétel (amely írásban teljeskörűen tartalmazza az 5. kérdés szerinti összes elemet)** kölcsönszerződésben történő szerepeltetése ellenére a szerződéskötés körülményei és a szóbeli tájékoztatás okán mégsem minősül tisztességesnek (lásd különösen a *Kúria 2/2014. számú PJE határozata* III./1. kilencedik bekezdését). E körben a másik szerződő fél professzionális pénzügyi szolgáltatót az ellenbizonyítás joga illeti meg.

III.7. A hetedik kérdés:

7. *Olyan szolgáltatóknak tekintendők-e a saját devizaárfolyamot alkalmazó, a fogyasztókkal szerződő professzionális szerződő fél hitelintézetek a deviza alapú kölcsönszerződések tekintetében - azaz olyan tranzakciók tekintetében, amelyek olyan szolgáltatásokra vonatkoznak, amelyek ára pénzügyi árfolyam-ingadozásokhoz kapcsolódik - akik az ár alakulására nem képesek befolyást gyakorolni (93/13 EKG irányelv, Melléklet 2.c) pont)?*

A hitelintézetek szabadon határozhatják meg a saját hitelkonverziós devizaárfolyamaikat. A saját (eladási- és vételi) devizaárfolyamok szabad meghatározása ugyan olyan jogosultság, mint ahogy a hitelintézetek szabadon meghatározhatják, hogy egy kölcsön után mekkora kamatot kérnek és mekkora kezelési költséggel terhelik azt meg. A hitelintézetek saját devizaárfolyama kizárólag attól függ, hogy milyen üzletpolitikát folytatnak. **A saját devizaárfolyamaik meghatározásának módját a hitelintézetek üzleti titokként kezelik,** ebből pedig egyértelműen következik, hogy **a hitelintézetek a devizaárfolyamok képzését, egyoldalú változtatásának okait és annak mértékét saját hatáskörben kezelik, a devizaárfolyamokat maguk is a saját gazdasági döntéseik következményeként előállt árfolyamoknak tekintik.**

Ennek értelmében kijelenthető, hogy a hitelintézetek nem tekinthetők olyan szolgáltatóknak a deviza alapú kölcsönszerződések tekintetében - azaz olyan tranzakciók tekintetében, amelyek olyan szolgáltatásokra vonatkoznak, amelyek ára (azaz a kölcsönösszeg és törlesztés részlet teljesítés pénznemben kifejezett mértéke) pénzügyi árfolyam-ingadozásokhoz kapcsolódik - akik az ár alakulására nem képesek befolyást gyakorolni. Ily módon a **93/13 EKG irányelv Melléklet 2.c) pontjának első fordulója** alapján a **Melléklet 1. pont g), j) és l) pontja** is alkalmazható a deviza alapú kölcsönszerződésekre.

A t. Bíróság figyelmébe ajánljuk az **Európai Unió Bírósága 2012/C 338/01** számú ajánlását (*Ajánlások a nemzeti bíróságok figyelmébe az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek előterjesztésére vonatkozóan, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2012:338:FULL&from=HU>*). A peres eljárás valamennyi tárgyalására vonatkozóan kérjük, hogy jogi képviselőnk esetleges, nem várt távollétében is a tárgyalást megtartani, illetve érdemi határozatot meghozni szíveskedjék a tisztelt Bíróság. Valamennyi tárgyalásról kérünk jegyzőkönyvet, melyet a gergely.bardos@gmail.com címre kérünk megküldeni.

Budapest, 2017. _____ .

Tisztelettel:

dr. Bárdos Gergely ügyvéd
felperesek képviselője

_____
_____.
**előzetes döntéshozatali eljárás
kezdeményezése iránti kérelme**

_____.
szám alatti lakos) *I. r. felperesnek*
és

_____.
szám alatti lakos) *II. r.
felperesnek*

Képv.:

_____.
(_____.) alperes

ellen, a _____ ügyszám
alatt folyamatban lévő peres
eljáráásban.